

– et aktuelt læremiddel
i tidsskriftform

NORSKnytt

ISSN 0801 5368

- Fagfornyselsen
- Ny Khemiri-novelle
- Ungdomsbøker 2018
- Pecha kucha
- Stjerneorientering
- Bjørnsons «Faderen»
- «Duell i klasserom 17»

- Grammatikkspill
- Tematiske motsetningspar
- 250 personlige egenskaper
- Subjekts- eller objektsform?
- Hans, hennes eller sin?
- Dykkar eller deira?
- Klassiske nynorskfeil

REDAKTØR: ØYSTEIN JETNE

Hva er Norsknytt?

Norsknytt er et læremiddel i tidsskrift-format, særlig myntet på norsklærere i ungdomsskolen. Et overordnet mål for tidsskriftet er å tilby lærere kopieringsoriginaler, praktiske undervisningstips og faglig oppdatering. Norsknytt ønsker å gi liv og variasjon til norskundervisningen.

Norsknytt ble startet opp av norsklæreren Jon Hildrum i Namsos i 1976. Nord-Trøndelag fylkeskommune finansierte i en lengre periode utgivelsen av Norsknytt, for å sikre at tidsskriftet ble tilgjengelig for alle ungdomsskolene i Nord-Trøndelag. Senere har tidsskriftet spredt seg til resten av landet.

Alle tekstene i Norsknytt er omfattet av opphavsrett, men lærere kan fritt kopiere alt stoff som er tilrettelagt for elever.

Siden oppstarten har Norsknytt hatt to redaktører. Norsklærer Jon Hildrum var redaktør fra 1976 til 2006, Øystein Jetne fra 2007, Tonje Bjordal fra 2015, og nå både Jetne og Bjordal.

Vil du abonnere?

Et årsabonnement (fire numre per år) koster XXX,- kroner. Bestillingen sendes:

Norsknytt
Postboks 303
7601 LEVANGER

eller:

post@norsknytt.no

Tidligere årganger

Abonnenter på Norsknytt har anledning til å bestille tidligere årganger til redusert pris. Porto og forsendelseskostnader kommer i tillegg:

♦ Årgangene fra 1990 til 1992 koster 50,- kroner per årgang.

♦ Årgangene fra 1993 til 2006 koster 200,- kroner per årgang.

♦ Årgangene fra 2007 til 2017 koster 350,- kroner per årgang.

Innholdsfortegnelse for Norsknytt 4-2018

- 4 Fagfornyelsen
- 7 Norsknytt's høringsvar
- 10 Oppgaver til novellen «Sista måltiden»
- 11 De beste ungdomsbøkene 2018
- 14 Pechakucha i klasserommet
- 16 Om stjerneorientering
- 18 Når lesingen har låst seg
- 20 De hundre beste barne- og ungdomsbøkene
- 22 Tematiske motsetningspar
- 23 Egenskaper en oppdiktet person kan ha
- 24 Grammatikkspel på nynorsk
- 25 Grammatikkspill på bokmål
- 26 Subjektsform eller objektsform? (bokmål)
- 28 Han, ho eller henne? (nynorsk)
- 29 Hans hennes eller sin? (bokmål)
- 30 Hans, hennar eller sin? (nynorsk)
- 31 Dykkar eller deira? (nynorsk)
- 32 Standard nynorskfeil
- 33 Fasitsider

NORSKnytt

Viktig høringsrunde om læreplanen i norsk

Utdanningsdirektoratet ønsker innspill om forslaget til ny læreplan i norsk. Læreplanen skal gjelde fra første trinn på barnetrinnet til siste trinn på videregående. Foreløpig er det norsklærerne på videregående som har vært klart mest synlige i form av høringsuttalelser. Hvorfor er norsklærerne på ungdomstrinnet så tause?

I dette nummeret av Norsknytt vier vi stor plass til det aller siste utkastet til ny læreplan i norsk. Håpet vårt er at enda flere norsklærere i grunnskolen skal få lyst til å sende inn høringsuttalelser, for fra direktoratet er det kommet klare signaler om at lærerstemmene blir lyttet til. Det kan til og med virke som om at tallet på yringer er et argument i seg selv. Jo flere som reagerer, desto større er sjansen for å bli hørt.

At kompetansemålene ser ut til å bli få og vide, kan i seg selv være en grunn til at få lar seg engasjere. Erfarne norsklærere har gode muligheter for å tolke læreplanen slik at den stemmer med tidligere praksis. Dessverre har medaljen en bakside. Når innholdet i faget i så liten grad er definert og plassert på enkelte trinn, øker risikoen for at elevene møter det samme fagstoffet gang på gang. Resultatet kan fort bli et kjedelig og lite motiverende norskfag.

Norsknytt benytter anledningen til å advare mot den foreslåtte teksten i vurderingskapitlene for norskfaget. I langt større grad enn for andre fag legges det opp til at læreren skal ha jevnlig dialog med elevene og sammen med elevene planlegge videre framdrift. Dialog og elevmedvirkning er verdifullt, men tipper det over her? Skumle «skal»-setninger kan bli oppfattet på en firkantet måte av skoleeiere og skoleledere, og i verste fall kan arbeidsbyrden for norsklærere bli enda større enn den er i dag.

Samtidig som vi gratulerer Foreningen Norden med hundreårsjubileet og skåler for fortsatt god nabospråkforståelse i Norge, Sverige og Danmark, er vi urolige for den minimale plassen svensk og dansk har fått i forslaget til de nye læreplanene. Faktisk ser kravene ut til å være størst i kompetansemålene for mellomtrinnet. Norsklærere på ungdomstrinnet og videregående må gå til kjerneelementene for å få ryggdekning for å servere elevene tekster på svensk og dansk. En slik nedprioritering av nabospråkene er paradoksalt. Aldri har det vært lettere å gjøre svenske og danske tekster tilgjengelig for elevene. Forskning viser dessuten at norsk ungdom klart oftere enn før tyr til engelsk når de skal kommunisere med ungdom fra Sverige og Danmark.

Norsknytt-nummeret inneholder ellers en gjennomgang av gode ungdomsbøker fra 2018, undervisningstips og språkoppgaver. Vi håper på å være klare med et dobbeltnummer i juni.

Redaktør Tonje Bjordal er nå i fødselspermisjon. Tidligere redaktør Øystein Jetne er tilbake som medredaktør fra og med innværende nummer.

Sisteutkastet til nye læreplaner i norsk

Utdanningsdirektoratet la i mars 2019 fram det aller siste utkastet til nye læreplaner i norsk. Norsk lærere og andre interesserte kan – og bør – komme med høringsinnspill fram til den 18. juni.

De nye læreplanene skal gjelde fra høsten 2020 for 1.–9. trinn, og fra høsten 2021 for 10. trinn. De endelige planene blir publisert før utgangen av 2019, slik at lærere kan bruke vårhalvåret til å analysere og tolke de mange nye formuleringene. Sammen med læreplanen skal det komme egne veiledninger i hvert fag. Foreløpige signaler tyder på at disse veiledningene blir kortfattede.

Bort med hovedområdene

En vesentlig endring sammenliknet med dagens læreplaner er at kompetansemålene ikke lenger blir sortert etter hovedområder i faget. De tre hovedområdene – «muntlig kommunikasjon»,

«skriftlig kommunikasjon» og «språk, litteratur og kultur» – forsvinner. Når lærere skal sette karakterene sine i faget, vil det altså ikke være like åpenbart som før hvilke kompetansemål som skal inngå i hvilke karakterer.

Som en slags erstatning for hovedområdene innføres seks kjerneelementer med heller uklar status: «Tekst i kontekst», «Kritisk tilnærming til tekst», «Muntlig kommunikasjon», «Skriftlig tekstskaping», «Språket som system og mulighet» og «Språklig mangfold». Beskrivelsene av disse kjerneelementene kan hjelpe lærere til å løfte blikket. Det er lov å anta at mange fortsatt vil konsentrere seg om kompetansemålene.

Nye kompetansemål for mellomtrinnet

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål og nynorsk, svensk og dansk og i oversettelse fra samisk og andre språk, og samtale om form og innhold
- formidle skjønnlitterære tekster på kreative måter
- orientere seg i faglige kilder på bibliotek og digitalt, vurdere hvor pålitelige kildene er og vise til kilder i egne tekster
- skrive tekster med god og leselig håndskrift og med flyt på tastatur
- lytte til og videreutvikle innspill fra andre og begrunne egne standpunkt
- reflektere etisk over hvordan eleven framstiller seg selv og andre i digitale medier
- presentere faglige temaer muntlig med og uten digitale verktøy
- beskrive, fortelle, argumentere og reflektere muntlig og skriftlig
- skrive tekster med tydelig struktur og mestre sentrale regler for rettskriving, ordbøying og tegnsetting
- gi tilbakemelding på medelevers tekster og bruke tilbakemeldinger i bearbeiding av egne tekster
- bruke kunnskap om ordklasser og setningsoppbygging i samtale om egne og andres tekster
- utforske samspillet mellom skrift, bilder og andre uttrykksformer og lage egne sammensatte tekster
- prøve ut skriving av tekster på sidemål
- sammenligne talespråk i nærmiljøet med andre talespråksvarianter i Norge
- utforske og reflektere over sammenhengen mellom språk og identitet
- gjenkjenne og uttale bokstavene som finnes i samisk alfabet

Nye kompetansemål for ungdomstrinnet

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra samisk og andre språk, og reflektere over innhold, sjangertrekk og språklige virkemidler
- sammenligne og tolke romaner og andre tekster ut fra historisk kontekst og elevens samtid
- utforske og diskutere hvordan tekster framstiller unges livssituasjon
- gjenkjenne og bruke språklige virkemidler og retoriske appellformer
- bruke kilder på en kritisk måte, markere sitater og vise til kilder i egne tekster
- utforske og vurdere hvordan digitale medier påvirker og endrer språk og kommunikasjon
- bruke fagspråk og argumentere saklig i diskusjoner, samtaler og muntlige presentasjoner om norskfaglige og tverrfaglige tema
- uttrykke opplevelser og tolkninger av tekster på kreative måter
- informere, fortelle, argumentere og reflektere muntlig og skriftlig
- skrive tekster med riktig tegnsetting og mestre rettskriving og ordbøying på hovedmål og sidemål
- bruke metaspråk om setningsstruktur, tekststruktur og sjanger i samtale om skriving og bearbeiding av egne og andres tekster
- eksperimentere med sjangre på kreative måter
- lage sammensatte tekster og begrunne valg av uttrykksformer
- forklare den historiske bakgrunnen for bokmål og nynorsk og diskutere statusen til de offisielle språkene i Norge i dag
- utforske og reflektere over språklig variasjon og mangfold i Norge

Et mål med de nye læreplanene er å skape bedre innholdsmessig progresjon, blant annet for å ivareta interessene til elever som flytter. Studerer man læreplanutkastene for mellomtrinnet og ungdomstrinnet, kan man saktens lure på hvilke tekster, sjangrer og forfattere som hører hjemme på hvilket trinn.

Med så vide rammer er det opplagt en fare for at elevene møter det samme innholdet flere ganger – eller ikke i det hele tatt. Enda viktigere enn før blir det at ungdomsskolelærere etterspør informasjon fra barneskolelærerne om hvilket innhold norskfaget har hatt på mellomtrinnet.

Viktige endringer

I sin egen omtale av viktige endringer legger Utdanningsdirektoratet vekt på at norskfaget blir mer utforskende enn tidligere. Verbet «utforske» forekommer tre ganger i læreplanen for ungdomstrinnet. Elevene skal også «tolke», «reflektere» og «eksperimentere med sjangre på kreative måter».

Direktoratet understreker også at den kritiske lesingen er vektlagt, kanskje særlig gjennom den

teksten som finnes om kjerneelementet «Kritisk tilnærming til tekst», og gjennom kompetansemålet om kritisk kildebruk.

Antall karakterer i underveisvurderingen er viktig for både elever og lærere. Direktoratet foreslår at det på 8. og 9. trinn bare skal gis halvårskarakterer i norsk skriftlig og norsk muntlig, og i så fall forsvinner sidemålskarakteren fram til 10. klasse. På det samme viset vil elevene på studieforberedende utdanningsprogrammer bare få halvårskarakter i norsk sidemål på Vg3, ikke på Vg1 og Vg2.

Vesentlig er denne setningen om hva norsk-lærere skal forvente seg av elevenes prestasjoner på sidemålet: «I vurderingen av sidemålstekster skal læreren ta hensyn til at elevene har hatt lengre tid med formell opplæring i hovedmålet enn i sidemålet.» Allerede i dag er det slik at mange lærere ser litt mildere på skrivefeil i sidemålstekstene enn tilsvarende feil i hovedmålstekstene. Nå kan det se ut til at denne praksisen blir til en offisiell linje. Så gjenstår det å se om sidemålskarakterene stiger i været.

Tverrfaglige temaer

Når fagfornyelsen er blitt diskutert, har de tre tverrfaglige temaene i overordnet del fått mye oppmerksomhet. Bare to av temaene, «demokrati og medborgerskap» og «folkehelse og livsmestring», er i det siste utkastet nevnt spesifikt i norsklæreplanen.

Departementet skal i siste runde ha strøket temaet «bærekraftig utvikling» fra norskplanen, mest sannsynlig for å skjerme faget fra deltakelse i altfor mye tverrfaglighet. At temaet ikke er nevnt i norskplanen, er selvfølgelig ikke til hinder for at man likevel arbeider med tekster der forholdet mellom natur, menneske og teknologi er viktig.

Lite sprang mellom 10. trinn og Vg1

Læreplangruppen i norsk har fått en vanskelig oppgave når progresjonen i faget først og fremst skal uttrykkes gjennom kompetansemål med få innholdselementer. Først i begge planene kommer et mål om skjønnlitteratur. Mens 10.-klassingene skal «reflektere over sjangertrekk og språklige virkemidler», skal Vg1-elevene «gjøre rede for tema og språklige virkemidler». Om det ene er mer avansert enn det andre, kan nok diskuteres.

Også når det gjelder andre kompetansemål kan den innlagte progresjonen lett oppfattes som

konstruert. For eksempel skal 10.-klassinger kunne bruke kilder på en «kritisk måte», mens Vg1-elever skal kunne bruke kilder på en «kritisk og selvstendig måte».

Samisk læreplan kan inspirere

Fagfornyelsen gjelder også for samiskfaget og de elevene som har samisk som førstespråk. Med i denne prosessen er Sametinget og samisklærere. Det er påfallende at samene har bevart bærekraftig utvikling som et av tre tverrfaglige temaer. Temaet kobles i stor grad til kunnskap om samisk kultur, mens temaet ellers i læreplanverket tydeligere er knyttet til natur.

Samiskplanen er interessant blant annet fordi den løfter fram sagn og eventyr som viktige sjangrer på ungdomstrinnet. Kan en liknende løsning være aktuell for norskfaget? Et slikt grep kan sikre at norske elever faktisk får møte den rike norske eventyrskatten, for et slikt møte er ikke lenger noen selvfølge.

Litt kuriøst er det at samiskelevener skal lære å bruke «estetiske virkemidler», mens norskelevener skal lære å bruke «språklige virkemidler». Kan det hende at samiskelevener får det best og morsomst, ved å lære å bruke datamaskinen til å utforme tekster med god layout?

Nye kompetansemål for Vg1 (studieforberedende utdanningsprogram)

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese nyere skjønnlitteratur på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra samisk og andre språk, og gjøre rede for tema og språklige virkemidler
- reflektere over hvordan tekster framstiller møter mellom ulike kulturer
- reflektere over bruken av retoriske appellformer og språklige virkemidler i saktekster
- lytte til og vise åpenhet for andres argumentasjon og bruke retoriske appellformer i diskusjoner
- bruke ulike kilder på en kritisk og selvstendig måte og mestre regler for kildebruk
- greie ut om og drøfte norskfaglige eller tverrfaglige tema muntlig (SF)
- skrive fagartikler der eleven greier ut om og drøfter norskfaglige eller tverrfaglige tema (SF)
- bruke metaspråk til å beskrive sammenhengen mellom setninger i arbeid med tekster (SF)
- kombinere virkemidler og uttrykksformer kreativt i egen tekstskaping
- vurdere og bearbeide egne tekster ut fra tilbakemeldinger og faglige kriterier
- skrive tekster med god tekstbinding og mestre tegnsetting og rettskriving på hovedmål og sidemål (SF)
- sammenlikne særtrekk ved norsk med andre språk og vise hvordan språklige møter kan skape språkendringer
- gjøre rede for utbredelsen av de samiske språkene i Norge og de språklige rettighetene samer har som urfolk

Innspill til høringsrunden: Særlig aktuelle problemstillinger

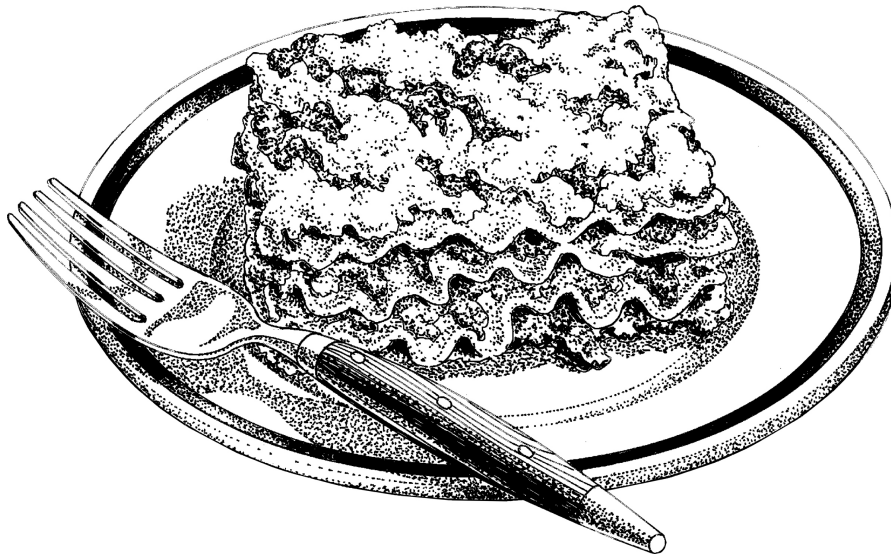
Fram til den 18. juni 2019 er det mulig for alle og enhver å sende inn synspunkter på utkastet til ny læreplan for norskfaget. Så langt i prosessen har det vært forholdsvis stille fra norsklærere på ungdomstrinnet, men det kan kanskje Norsknynns lesere bøte på? På de følgende sidene retter vi søkelyset mot noen høringssspørsmål som kan være særlig brennbare.

Spørsmål i høringsdokumentet	Kommentar fra Norsknynn
1. Uttrykker læreplanen tydelig det viktigste alle elevene skal lære?	Til en viss grad. Stortingsmeldingen «Fag – Fordypning – Forståelse» ligger til grunn for læreplanfornyelsen. Her står det svart på hvitt at «læreplanene skal gi tydeligere retning for lærernes valg av innhold i opplæringen», «ha en god balanse mellom kompetanseorientering og innholdsorientering i læreplanene» og «utvikle læreplaner med tydeligere progresjon i elevenes forventede læringsforløp i det enkelte fag og mellom fag». Norsknynn mener at innholdselementene i norskfaget er enda mindre synlige enn i tidligere læreplaner. Når norsklærere på denne måten får frihet til å utforme sitt eget norskfag, risikerer man at norsk-opplæringen vil variere sterkt fra klasserom til klasserom, fra skole til skole. Særlig for ufaglærte og nyutdannede norsklærere uten et sterkt kollegium kan veien fra frihet til frustrasjon bli kort: Det kreves svært mye tid, overskudd og kompetanse fra lærerens side for å omforme læreplanen til gode undervisningsløp for elevene.
4. Er verdigrunnlaget i overordnet del tydelig reflektert i læreplanen?	Til en viss grad. I overordnet del av læreplanen står det skrevet at «felles referanserammer er viktig for den enkeltes tilhørighet til samfunnet». Når det i så liten grad er oppgitt hva slags innhold norskfaget skal ha på ulike trinn, sikrer man faktisk ikke at norske elever får felles litterære og kulturelle referanserammer.
5. Er det en god sammenheng mellom de ulike delene i læreplanen i dette faget?	I beskrivelsen av kjerneelementet «Tekst i kontekst» står det skrevet at elevene skal «utforske og reflektere over skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål og nynorsk, på svensk og dansk, og i oversatte tekster fra samisk og andre språk». Bare kompetansemålene for mellomtrinnet forteller nå at elevene skal møte tekster på svensk og dansk. En slik nedprioritering av nabospråkene gir lite mening. Norge sluttet seg til den nordiske språkdeklarasjonen i 2006. Den sier at alle nordboere skal kunne kommunisere med hverandre på et skandinavisk språk, og at nabospråksundervisningen i skolen bør styrkes. Kompetansemålene for ungdomstrinnet og videregående bør inneholde klare formuleringer om at elevene skal lese og lytte til svensk og dansk.
7. Legger læreplanen til rette for dybdelæring?	Det førstnevnte kompetansemålet for 10. trinn (om å lese skjønnlitteratur og sakprosa på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra samisk og andre språk) virker mindre åpent enn tilsvarende mål for 7. trinn. Der sjuendeklassingene skal samtale om «innhold og form», skal tiendeklassingene reflektere over «innhold, sjangertrekk og språklige virkemidler». Målene for 10. trinn kan føre til en uheldig og innsnevrende jakt på sjangertrekk og virkemidler, istedenfor en mer naturlig tilnærming ut fra hva teksten har å by på. Læreplanene for ungdomstrinnet angir i liten grad innhold for i fagene norsk, engelsk, samfunnsfag og KRLE. I så måte er det riktigere å hevde at læreplanen «åpner for» dybdelæring enn at den «legger til rette» for dybdelæring.

Spørsmål i høringsdokumentet	Kommentar fra Norsknytt
8. Er språket i læreplanen klart og tydelig?	Språkbruken i læreplanen er gjennomgående klart og tydelig, men flere av målformuleringene for ungdomstrinnet bør bli enda bedre. Ordet «virkemidler» forekommer bare i sammensetningen «språklige virkemidler», men det vil være uklart for de aller fleste hvordan «språklige virkemidler» skiller seg fra «retoriske virkemidler» og «litterære virkemidler». Når det i kjerneelementene slås fast at norskfaget bygger på et utvidet tekstbegrep, virker det videre uklokt å utelukke estetiske, visuelle og filmatiske fra elevenes analyser og tolkninger. Uttrykket «språklige virkemidler» bør erstattes med «virkemidler» i kompetansemålene, eller «et bredt register av virkemidler» som det står i samiskplanen for u-trinnet. Begrepet «kreativ» passer dårlig i kompetansemålene. Læreplan-utkastet forteller at elevene skal kunne «uttrykke opplevelser og tolkninger av tekster på kreative måter» og «eksperimentere med sjangre på kreative måter». Hvordan skal elever og lærere forholde seg til k-ordet her? Hvilke prestasjoner skal avstedkomme høye karakterer? Heller ikke det å «eksperimentere» lar seg vurdere på noen god måte. Formuleringen fra forrige utkast («beherske etablerte sjangernormer og eksperimentere med sjangre på kreative måter») gir langt tydeligere føringer for hva elevene skal kunne. Generelt passer ordene «eksperimentere» og «kreativ» passer bedre inn i formålet med faget enn i kompetansemål.
10. Er de tverrfaglige temaene integrert i læreplanen på en måte som er relevant for faget?	Delvis. Det tverrfaglige temaet «bærekraftig utvikling» er tatt bort fra norskfaget. Forholdet mellom mennesket, naturen og teknologien et sentralt litterært tema, som også gjenspeiles i dagens barne- og ungdomslitteratur. En ny beskrivelse av temaet «bærekraftig utvikling» bør utarbeides, og det kulturelle aspektet vektlegges mer, slik at alle de tre tverrfaglige temaene kan inngå i norskfaget.
13. Legger læreplanen til rette for god progresjon i faget?	Nei. Læreplanen angir i forsvinnende liten grad hvilke faguttrykk, temaer, sjangrer, medier, tidsperioder og forfatterskap elevene bør kjenne til på ulike stadier i skoleløpet. De forholdsvis mange runde formuleringene vil føre til en opplæring og en vurderingspraksis som varierer mye fra skole til skole. Den klare mangelen på framdrift og progresjon i faget vil videre kunne legge en klar demper på elevenes motivasjon. Når elevene etter 7. trinn skal møte tekster på svensk og dansk, mens kravet er falt bort for høyere trinn, legger læreplanen mer til rette for regresjon enn progresjon. Også på 10. trinn og på videregående bør det være et krav at elevene møter tekster på svensk og dansk. Progresjonen i norsklæreplanen vil bli bedre ved å innføre mer spesifikke kompetansemål. Her et par forslag: ✓ «Elevene skal kunne bruke og reflektere over litterære grep som parallellhandling, tilbakeblikk, frampek, miljø- og personskildringer, og indre og ytre dialoger.» Formuleringen er sterkt inspirert av et svensk kompetansemål for ungdomstrinnet – og kan passe for 10. trinn. ✓ Målet for 10. trinn om å «utforske og reflektere over språklig variasjon og mangfold i Norge» bør få følgende tillegg: «inkludert geolekter, sosiolekter, kronolekter, etnolekter, sexlekter, gruppespråk og minoritetsspråk.»

Spørsmål i høringsdokumentet	Kommentar fra Norsknytt
14. Vil tekstene om underveis- og standpunktvurdering fungere som en god støtte i vurderingsarbeidet?	1) I teksten om underveisvurdering er følgende ytring problematisk og lett å mistolke: «Læreren skal ha jevnlig dialog med elevene om kompetansen og utviklingen de viser, og de skal sammen planlegge videre arbeid og progresjon i faget.» Den foreslåtte teksten kan tolkes som at norsklærere skal få en helt urimelig arbeidsbyrde og et ansvar som ikke er mulig å følge opp innenfor dagens arbeidstidsavtale. Kan skoleeiere og skoleledere legge et helt annet innhold i «jevnlig dialog» enn det læreplangruppen har tenkt? Hvorfor skal bare norsklærere spørre elevene til råds om innholdet i faget? Er det fordi norsklærere er lite kompetente, eller er det fordi den foreslåtte læreplanen i så stor grad mangler en innebygd progresjon? Beskrivelsen av underveisvurdering i norskfaget ser ut til å ligge på et annet nivå enn beskrivelsen i andre fag. Som erstatning bør en helt ny setning settes inn i avsnittene om underveisvurdering: «Elevene viser og utvikler kompetanse når de beskriver og reflekterer over egne ferdigheter, strategier og vekstpunkt knyttet til lesing, skriving og muntlige ferdigheter.» En slik formulering vil tydeligere peke mot norskfagets hovedansvar for å utvikle elevenes grunnleggende ferdigheter i lesing, skriving og muntlige ferdigheter. Formuleringen vil også ivareta departementets nedfelte ønske i stortingsmelding 28 (2015–2016) om fagfornyelsen: «Departementet vil at læringsstrategier og refleksjon over egen læring skal omtales i læreplaner for fag i den grad det er relevant for kompetansen i faget.» For å sikre bedre sammenheng mellom de ulike komponentene i norsklæreplanen bør en liknende formulering inngå som eget kompetansemål i norsklæreplanen etter 10. trinn: «Det er et mål at elevene skal kunne beskrive og reflektere over egne ferdigheter, strategier og vekstpunkt knyttet til lesing, skriving og muntlige ferdigheter.» 2) Norsknytt støtter dette forslaget fullt og helt: «I vurderingen av sidemålstekster skal læreren ta hensyn til at elevene har hatt lengre tid med formell opplæring i hovedmålet enn i sidemålet.»
17. Fagene i grunnskolen har kompetansemål etter ulike trinn. Har du synspunkt på dette?	Selv om norskfaget ikke har kompetansemål per trinn, bør det i enkelte kompetansemål være mulig å innlemme opplysninger om enkelttrinn, for eksempel «science fiction»-sjangeren på 8. trinn.
20. For å legge bedre til rette for dybdelæring, foreslår vi å redusere antall karakterer i underveisvurderingen. Har du synspunkter på dette?	Nynorskopplæringen vil lide hvis denne blir stående: «I halvårsvurderingene på 8. og 9. trinn skal læreren gi én karakter i norsk muntlig og én karakter i norsk skriftlig.» Direktoratet bør som et av flere tiltak for å styrke sidemålsopplæringen årlig utarbeide karakterstøttende prøver i sidemålet for alle trinn etter barneskolen.
21. Legger læreplanen godt til rette for at alle elever skal kunne lese, skrive og ha gode muntlige ferdigheter etter grunnskolen?	Nei. Strategibruk og egenvurdering er altfor lite synlig. Se punkt 14. Krav til mengdelesing bør inn på ungdomstrinnet: «Elevene skal kunne dokumentere at de har lest eller lyttet til minst ti litterære verk med en samlet tekstmengde på minst 2000 boksider.» På videregående nivå bør fagspesifikke lese- og skrivestrategier for norskfaget løftes mer fram.
24. Har du andre kommentarer eller forslag til endringer i læreplanene?	Med digital visning av læreplanene bør det være selvsagt at leserne får velge mellom å lese tekstene på bokmål og nynorsk.

I 2019 ble en av Sveriges fremste forfattere, Jonas Hassen Khemiri, oppfordret til å delta i en kampanje mot familievold. Khemiri valgte å skrive en novelle som på ulike måter er inspirert av Stig Dagermans «Att döda ett barn». Dagermans novelle er en av Sveriges mest kjente, opprinnelig skrevet i 1948 som en del av en trafiksikkerhetskampanje.

Arbeidsoppgaver til novellen «Sista måltiden»* av Jonas Hassen Khemiri

- 1 På hvilke måter er novellen hverdagslig?
- 2 Hvor mange kjæresten vet vi at hovedpersonen har hatt før, og hvorfor tok disse forholdene slutt?
- 3 Hvilke positive og negative tanker har hovedpersonen hatt om sin nåværende kjæreste?
- 4 Hva er novellens vendepunkt, slik du ser det? Begrunn!
- 5 Hva kan være grunnene til at novellen heter «Sista måltiden»?
- 6 Underveis i teksten får leseren flere signaler om at noe kommer til å gå galt. Gjør rede for noen slike frampek.
- 7 Khemiris novelle har 15 avsnitt. Lag et stikkord for hvert avsnitt for å vise hva avsnittet dreier seg om.
- 8 Hvordan forandrer stemningen seg gjennom teksten, fra første til siste avsnitt?
- 9 Forfatteren har valgt å beskrive hvordan en frustrert mann tenker før han slår kjæresten sin for første gang. Bruk novellen til å forklare hvilke gode og dårlige egenskaper hovedpersonen har.
- 10 Den som opplever vold i hjemmet, kan få god hjelp ved å kontakte helsevesenet eller ringe til en hjelpetelefon. Hva kan være til hinder for at hovedpersonene i novellen søker slik hjelp, tror du? Hva kan motivere dem?
- 11 Finn argumenter for og imot å bruke Khemiris novelle i holdningsskapende arbeid på ungdomstrinnet.
- 12a Sammenlikn Stig Dagermanns novelle «Att döda ett barn» med Jonas Hassen Khemiris novelle «Sista måltiden». Kommenter både skrivemåte, oppbygning og innhold.
- 12b Sammenlikn Jonas Hassen Khemiris tekster «Sista måltiden» og «Jag ringer mina bröder» (den siste tilgjengelig som nedskrevet tekst og som lydfil på Sveriges Radio).

* På grunn av opphavsrettigheter må Khemiris novelle «Sista måltiden» lastes ned fra nettadressen valjattsoluta.se/last-meal, der den er publisert på lovlig vis. Novellen finnes også på www.expressen.se.

DE BESTE BØKENE FRA 2018

Hvilke godbiter slapp de norske forlagene fra seg i 2018? Norsknytt-redaksjonen har lest en rekke ungdomsbøker – og i tillegg saumfart anbefalinger fra bibliotekarer, bokanmeldere og litteraturjuryer. Bøkene som er omtalt på denne siden, kan passe ekstra godt for de yngste leserne på ungdomstrinnet.

Sigbjørn Lilleeng: *Nagel*

Sigbjørn Lilleeng tegneseriebok er den første i en serie, og kritikerne har så langt vært rause med godordene. I en actionfylt og helt annerledes verden må de tre ungdommene Farah, Brage og Nagel hjelpe og støtte hverandre. En forbannelse truer hele verden, men mye kunnskap er gått bort, og det er uklart hvordan den gamle verden kan forsvares. Tegneseriealbumet inneholder en miks av ulike smaker: Her finnes innslag av norrøn mytologi, spenning, action, humor og moderne kommunikasjonsteknologi.

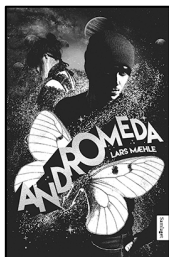
Maja Lunde: *Snøsøsteren*

En av fjorårets store salgssuksesser kan også leses på ungdomstrinnet, særlig i desember, siden boka er en julefortelling i 24 deler, bygd opp som en litterær julekalender med utsøkte tegninger av Lisa Aisato. Hovedpersonen er den ti år gamle Julian lar seg ikke begeistre av jula på den samme måten som før. Storesøsteren Juni er nemlig død, Julian er i sorg. Så dukker den muntre jenta Hedvig opp, og Julian begynner å se litt lysere på livet.

Katherine Marsh: *Gutten i kjelleren*

Fjorten år gamle Ahmed flyktet utrygghet og krigsherjing i Syria, bare for å miste faren på den farefulle ferden mot Europa. Tretten år gamle Max ville aldri flytte fra USA til Belgia, han kommer til å være like dårlig i alt fremdeles, bare på fransk og ikke engelsk. Men plutselig krasjer Max og Ahmeds verdener alt de trodde de visste om mot, håp og kjærlighet vil endres.

Lars Mæhle: *Andromeda*

16 år gamle Simon har blitt flytta til ein ny fosterheim i ein liten dal på Vestlandet. Han trur han skal få ein lett match med å hevde seg her, men ting utviklar seg annleis enn han trur. Andromeda er ein roman om unge menneske som på ulikt vis kjenner seg utanfor og annleis. Det er ei dramatisk historie om svik og lojalitet, posisjonering og sosialt spel.

Arne Svingen: *En himmel full av skyer*

Hva gjør man egentlig når man har vært hos legen og fått verdens verste beskjed? Jo, Henrik bestemmer seg for å redde verden. Og han har det travelt! Men hvordan redder man miljøet på kloden? Henrik setter i gang de største og villeste redningsaksjoner noensinne.

Anders Totland: *Den norske slavehandelen*

Denne nynorsk boka er ei av Dei aller beste sakprosa-bøkene for ungdom som kom ut i 2018. Anders Totland skildrer livet og kvardagen til dei norske deltakarane i slavehandelen. Det var nordmenn i alle posisjoner. Dei reiste til sjøs, med skipa fulle av afrikanske slavar, og dei jobba på dansk-norske slavefort i Afrika og Amerika. Boka er skriven på nynorsk, og ho er rikt illustrert i ein teikneseriestil med tidsriktige detaljar. Med lett penn gjer Totland dei tunge tankane lett tilgjengelege.

DE BESTE BØKENE FRA 2018

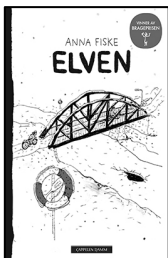

Hvilke godbiter slapp de norske forlagene fra seg i 2018? Norsknytt-redaksjonen har lest en rekke ungdomsbøker – og i tillegg saumfart anbefalinger fra bibliotekarer, bokanmeldere og litteraturjuryer. Bøkene som er omtalt på denne siden, kan passe for elever på både åttende, niende og tiende trinn.

Mathias Nyhagen Asplund: *Der ingen finn oss*

Kulturdepartementet vart så imponert over denne ungdomsboka at forfatteren fekk debutantprisen for 2018. Hovedpersonen er ein alvorleg sjuk gut som ikkje går på skule. Heime er han mykje saman med mora. Mellom blokkene der han bur, høyrer han ein dag røysta til ei yngre jente. Dei to finn saman. Ho er også annleis, mellom anna ved at ho likar seg dårleg på skulen.

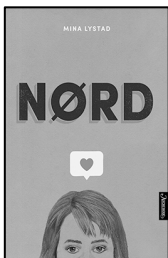
Anna Fiske: *Elven*

Brageprisen for beste barne- og ungdomslitteratur i 2018 gikk til Anna Fiskes *Elven*. Hovedpersonen Helena opplever at hun er utenfor både i venneflokket og i familien der hun vokser opp. På ungdomsskolen trives Helena bare til en viss grad, og hjemme har hun gående en far som trenger mye omsorg. Helena kvier seg for å fortelle bestevenninnen om hennes dominerende væremåte. PS: Tidligere i forfatterkarrieren har Anna Fiske først og fremst skrevet for mindre barn.

John S. Jamlik: *Sabotør*

Nazistene okkuperte Norge i 1940. Okkupasjonen førte med seg forfølgelse, fengsling og henrettelser. Likevel er det flere som gjør motstand mot det nye regimet og som kjemper for et fritt Norge. *Sabotør* handler om Osvaldgruppen og deres katt-og-mus-lek med Gestapos verste agenter. Store deler av handlingen er lagt til Trøndelag, og en viss Henry Rinnan opptrer som figur i tegneserien. «Et norsk actioneventyr fra andre verdenskrig imponerer i balansen mellom underholdning og alvor», skriver Barnebokkritikk.

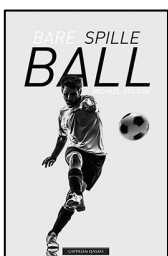
Mina Lystad: *Nørd*

Mina er klønete, og hun skulle ønske hun var like pen og kul som Heddy i klassen. Heddy har tusenvis av følgere, og vet hvordan man setter opp håret så det ser stilig ut. En dag bestemmer læreren at alle må prøve å skape et interettfenomen. Marie legger ut videoer av hvor klønete hun er, og plutselig gjør hun stor suksess. Alle ler av henne, men på en bedre måte en før. Boka beskriver ungdomsskolemiljøet på en måte som mange vil kunne kjenne seg igjen i, og den kan egne seg godt til høytlesing i klasserommet.

Linn Skåber: *Til ungdommen*

Komikeren Linn Skåber har hatt egne tv-serier og fast plass i NRK-programmet «Nytt på nytt». Nå har Skåber prøvd seg som forfatter, med Lisa Aisa to som illustratør. Boka er en samling monologer, der Skåber prøver å mane fram tankesettet til mange slags ungdommer. Monologene har både dybde og humor. Monologene egner seg naturligvis svært godt til dramatisering og framføring, så hvorfor ikke prøve noe nytt? Mange elever vil oppfatte det som en fordel med boka at den gjennomgående har korte kapitler.

Michael Stilton: *Bare spille ball*

Forfatteren Michael Stilson har selv bakgrunn som Rosenborg-spiller, og dermed har han de aller beste forutsetningene for å skrive en troverdig ungdomsroman fra et fotballmiljø. Hovedpersonen i boka er det 16 år gamle stortalentet Fredrik, som har plass på juniorlandslaget. Rett før den viktigste kampen i karrieren forandrer alt seg. Kanskje er ikke fotball det eneste viktige. Romanen tar opp viktige temaer som spillerutvikling og sosialt liv.

DE BESTE BØKENE FRA 2018

Hvilke godbiter slapp de norske forlagene fra seg i 2018? Norsknytt-redaksjonen har lest en rekke ungdomsbøker – og i tillegg saumfart anbefalinger fra bibliotekarer, bokanmeldere og litteraturjuryer. Bøkene som er omtalt på denne siden, kan passe ekstra godt for de eldste leserne på ungdomstrinnet.

Marta Breen og Jenny Jordahl: *Kvinner i kamp*

I denne rikt illustrerte boka forteller Marta Breen og Jenny Jordahl om kvinnebevegelsens mange dramatiske kamper. Breen og Jordahl informerer godt og ryddig om kvinnes stilling de siste 150 årene. Her får unge lesere god historieopplæring i tegneserieforma. Forfatterne vil vise kampen for kvinnelig stemmerett, utdanning og økonomisk selvstendighet, og retten til å kontrollere sin egen kropp. Boka har fått god omtale i mange aviser.

John Green: *Skilpadde hele veien ned*

Den USA-amerikanske John Green har hatt flere store salgssuksesser de siste årene. I denne romanen er 16-åringen AA en ensom jente, ikke minst opptatt av bakterier og infeksjoner. Hodet hennes er fullt av tankespiraler som gjør hverdagen vanskelig og sosial omgang til noe slitsomt. Den kjeffe Davis er milliardærsønn, og de to finner hverandre, men ikke alt er enkelt når de psykiske utfordringene preger hverdagen. Denne ungdomsromanen finnes også som lydbok.

Hasse Hope: *Compis*

Året er 2057, og fremtiden har innhentet Norge. En menneskeliknende robot er til slags i butikken. Målgruppen er unge, ensomme menn som trenger en robotvenn. Suksessen lar vente på seg, for roboten er i starten veldig nerdete. Etter at roboten blir omprogrammert, ender den opp på Oslos kuleste skole med skolens kuleste gutt. På skolen er elevene mest opptatt av kulhetsbarometeret, som forteller hvor kule elevene er. Romanen fikk terningkast 5 i VG, som omtaler boka som en framtidskomedie.

Louise O'Neill: *Hun ba om det*

Emma er 18 år gammel, vakker og fryktløs. I den irske byen der hun bor, har sommeren akkurat startet. En fest er planlagt, og Emma finner fram klær som kan imponere de andre. Morgen etter finner foreldrene hennes Emma rett utenfor døra til hjemmet deres. Hun er ute av stand til å gjøre rede for seg. Når hun sender meldinger til vennene sine for å vite hva som har skjedd, svarer ingen. Isteden dukker det opp bilder av henne som hun strever med å forholde seg til. Voldtekt og skam er viktige temaer i romanen.

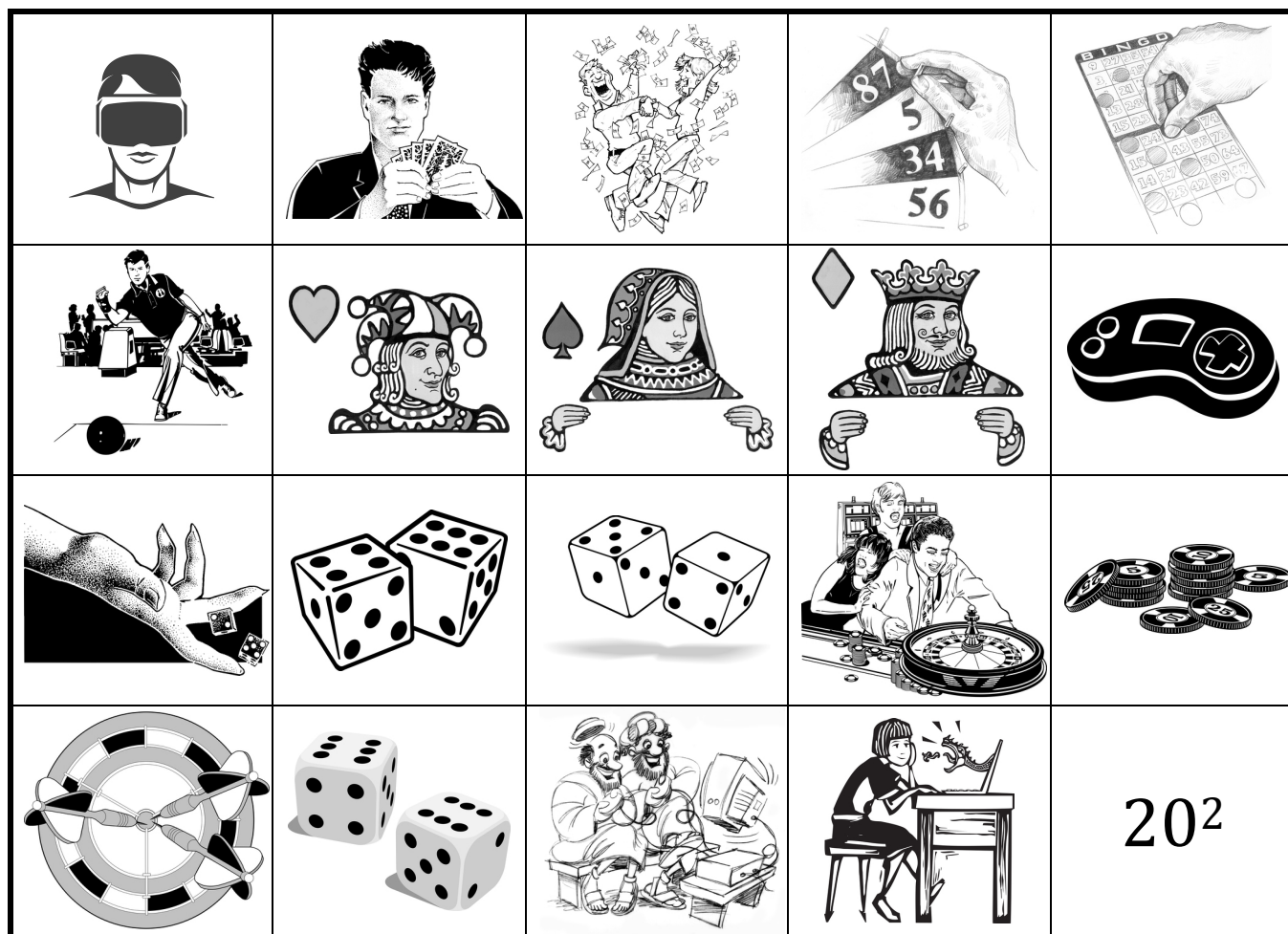
Tor Arve Røssland: *Den tolvte spelaren*

Også i 2018 kom Det Norske Samlaget med flere sterke utgjevingar i Grøss og gru-serien, ein serie med korte, lettlesne bøker for ungdom. Hovudpersonen i *Den tolvte spelaren* er Kevin, som er adoptert frå Colombia og innflyttar til den vesle bygda Våg. Kevin gjer suksess i den lokale fotballklubben, men ei bølge gjer livet surt for han. Snart får Kevin kjenne at det finst både rasisme, vald og trugsmål. Gamle forsvinningsaker blir aktuelle igjen, og kven var eigentleg den tolvte spelaren før Kevin kom til bygda?

Liv Marit Weberg: *Påstander om meg i tilfeldig rekkefølge*

Hovedpersonen i denne humoristiske romanen er Weifa, en eldre tenåringsjente med mange venninner som mener mye om henne. De mener blant annet at hun er lett påvirkelig, katastrofal i krisesituasjoner, ute av stand til å ha nære relasjoner og fullstendig skamløs. Har venninnene rett, eller går det an å framstille virkeligheten på en helt annen måte? Weifa tar for seg påstand etter påstand og viser at venninnene tar feil. Innerst inne mener nemlig Weifa at det er venninnene det egentlig er synd på.

Pechakucha – en kreativ nyskapning

Fenomenet pechakucha har så smått begynt å gjøre seg gjeldende i norske klasserom. En pecha kucha består av 20 lysbilder, og hvert av dem skal vises i 20 sekunder, mens eleven har ordet. Hva temaet for framføringen skal være, kan være opp til eleven.

Pechakucha stammer fra Japan. Uttrykket skal egentlig bety «lyden av folk som snakker». Pechakucha er nemlig et kulturarrangement, ikke bare en presentasjonsform med rigide rammer.

I Oslo flere andre byer arrangeres pechakuchaer der folk av alle slag får lov til å snakke i 20 ganger 20 sekunder om et tema de brenner for.

Deltakeren velger selv hvilke 20 bilder som skal vises for publikum. I de beste pechakucha-framføringene er samspillet mellom tekst og bilder svært gjennomtenkt. Bildene kan utdype og utvide det som sies. I noen tilfeller kan det fungere godt også når bildene forteller noe helt annet enn teksten som blir framført.

PowerPoint svært velegnet

Når elevene skal lage sine egne pechakucha-presentasjoner, kan de svært gjerne bruke dataprogrammet PowerPoint. Her der det lett å opprette 20 lysbilder med hvert sitt fotografi på.

Dessuten er det er mulig å legge inn automatisk skifte av lysbilde hvert 20. sekund, for å sikre at reglene blir fulgt til punkt og prikke.

Det er viktig å understreke at hvert lysbilde skal inneholde et fotografi eller en tegning. Punktlister med stikkord hører hjemme i andre sjangrer.

Framføringen foran et publikum er et sentralt poeng med pechakucha. Tør elevene å slippe seg løs og være kreative, kan de skape mye steingod underholdning i klasserommet.

I de nyeste versjonene av PowerPoint er det nå mulig å gjøre videoopptak med den snakkende eleven i en liten rute av skjermbildet. Når elevene gjør opptak av seg selv, kan de lettere se hva som fungerer godt og dårlig, og hva som bør forbedres. PowerPoint-opptak av pechakuchaer kan dessuten være en løsning i de tilfellene der elever kvier seg sterkt for å framføre for resten av klassen.

Idédugnad og arbeidsprosess

Hvor kan elevene hente ideer til pechakuchaer? «Fra alle mulige steder», vil noen si. «Fra gode instruksjonsvideoer på YouTube», vil andre si. Det viktigste er at elevene finner noe de vil formidle, en sann eller oppdiktet historie, en følelse, eller meninger om et tema.

I klassiske pechakuchaer er det bare formatet som er definert, ikke innholdet. I skole-sammenheng kan læreren selvsagt gi elevene retning ved å angi et tema, for eksempel det tverrfaglige temaet «folkehelse og livsmestring». Et tema bør være så vidt at elevene fortsatt kan komme opp med helt forskjellige løsninger. De overraskende og originale løsningene er nemlig noe av det aller morsomste for publikum.

For å hindre at arbeidet med pechakuchaer blir for stort og uoverkommelig, kan det fungere godt å starte med mini-pechakuchaer med ti lysbilder istedenfor tjue. En annen tilpasning kan gå ut på at elevene kan slippe unna med å snakke i ti sekunder om hvert bilde, ikke tjue sekunder. Begge metodene medfører at taletiden for eleven reduseres fra seks minutter og førti sekunder til tre minutter og tjue sekunder.

Bildevalg

Det er alltid stas med gode fotografier. Når elevene skal finne illustrasjoner til pechakuchaen, kan de få i oppdrag å søke etter fotografier i gratis bildedata-baser. Et rimelig krav kan være at alle bildekilder blir oppgitt.

For elevene kan det være motiverende å arbeide tverrfaglig. I samarbeid med kunst og

håndverk-faget kan elevene for eksempel bruke egne fotografier og tegninger.

Pass på at elevene ikke krenker opphavsretten eller tar for lett på etiske spørsmål. Det praktiske arbeidet med å lage en pecha kucha omfatter også å vurdere om fotografier kan virke støtende på en eller flere i publikum, eller krenke personer som er avbildet.

Bilderike PowerPoint-filer opptar stor plass. I PowerPoint er det mulig å redusere filstørrelsen ved å klikke på et bilde, velge «Komprimer»-funksjonen og velge bildekvaliteten «Best til visning på skjerm». Denne kvaliteten er god nok for visning i klasserommet.

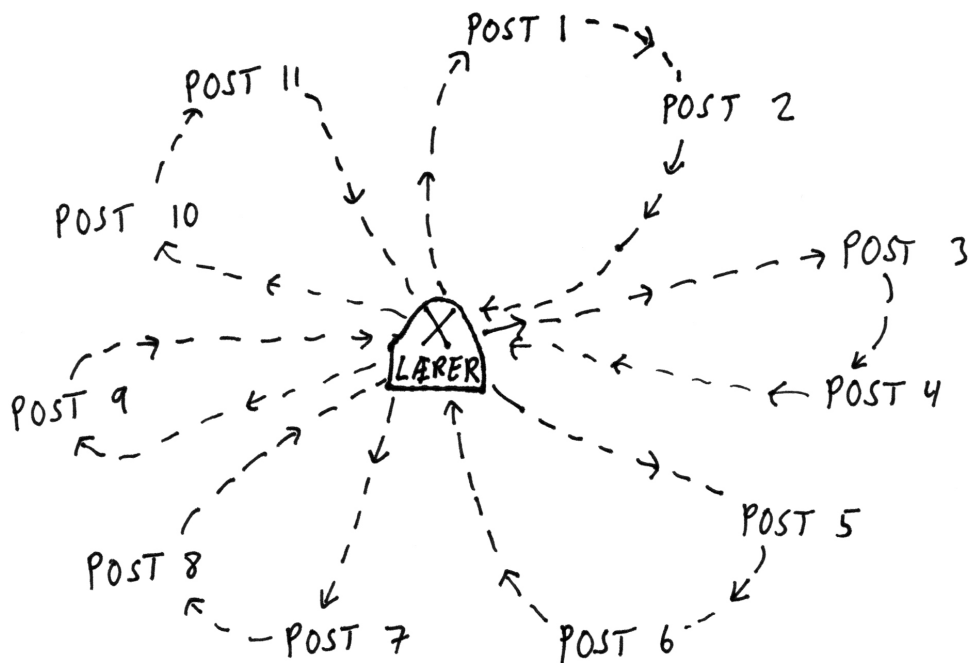
Vurdering av pecha kucha

Først når elevene har gjennomlevd flere runder med pecha kucha, er det rimelig å forvente at elevene utvikler en sikker forståelse for hva som er gode og dårlige grep. Eksempler på gode grep kan være ...

- å skape en sirkelkomposisjon
- å la en gjennomgangsfigur opptre på mange av lysbildene
- å velge fotografier som likner på hverandre i farger og toner
- å tørre å være seg selv under framføringen
- å bruke av sin egen livshistorie, iallfall på liksom

Nedenfor bringer vi en vurderingsmatrise med utgangspunkt i en pecha kucha-oppgave. Et felles tema var her gitt, nemlig det å vente:

	Under middels	Middels	Over middels
Teksten	Teksten dreier seg ikke om det å vente. Teksten er lite god når det gjelder innhold, oppbygging og språkbruk.	Teksten er ganske god når det gjelder innhold, oppbygging og språkbruk.	Teksten er meget god eller svært god når det gjelder innhold, oppbygging og språkbruk.
Framføringen	Eleven framfører teksten på en måte som virker forstyrrende for temaet og stemningen i teksten.	Eleven framfører teksten på en måte som passer ganske bra med temaet og stemningen i teksten.	Eleven framfører teksten på en måte som framhever temaet og stemningen i teksten.
Samspillet	Det er lite samspill mellom tekst og bilder.	Det er ganske godt samspill mellom tekst og bilder.	Det er svært godt samspill mellom tekst og bilder.
Etiske hensyn	En eller flere blir tråkket på.	Ingen blir tråkket på.	Ingen blir tråkket på.

Stjerneorientering gjør norskfaget fysisk

Er det mulig å kombinere fysiske uteaktiviteter med litterær forståelse? Joda, med stjerneorientering får man dessuten samarbeidslæring på kjøpet. Norsknytt foreslår å bruke noveller av Bjørnstjerne Bjørnson og Mikael Niemi som utgangspunkt.

Stjerneorientering er en læringsaktivitet som kan fungere i alle fag. Særlig godt fungerer aktiviteten når været er fint og elevene lystne på å være ute. Man kan organisere stjerneorientering på mange forskjellige måter, men noen prinsipper går igjen:

- **Læreren i midten.** Læreren skal stå i midten av stjerneformasjonen og sende elevene ut i ulike retninger. Elevene skal ofte vende tilbake til læreren i midten for å få godkjent poster – og for å få beskjed om hvor den neste posten befinner seg.
- **Par eller små grupper.** Treergrupper kan være ideelt. Da får elevene noen å snakke med, men ikke så mange at det blir fristende å melde seg ut av aktiviteten.
- **Passe lange løpeturer.** Elevene må gjerne oppmuntres til å jogge eller løpe. Hvis postene er plassert for nært, blir det veldig hektisk å være læreren i midten – og aktiviteten blir for fort ferdig. Hvis postene er for langt unna, kan motivasjonen falle og konkurransepreget avta.
- **God utsikt.** Når elever skal løpe hit og dit, og noen av dem kanskje har lyst til å gå seg bort, er det en fordel om læreren hele tiden kan se elevene. Her må lokalgeografien avgjøre hva som er mulig å få til og hvor postene kan henge.
- **Enkeltposter eller klynge av poster?** Den klassiske varianten av stjerneorientering innebærer at elevene skal tilbake til læreren i sentrum av stjerneformasjonen etter hver post. Har læreren lyst til at elevene skal bryne seg på riktig mange oppgaver, kan flere av postene plasseres i klynger, slik at elevene får en kortere strekning å tilbakelegge.
- **Svarskjema.** Gode forberedelser er viktig. Lag på forhånd et skjema som gjør det lett å holde oversikt over hvilke lag som har svart hva på hvilke poster. Kommer et lag tilbake til læreren med galt svar, kan læreren sende laget tilbake til posten. Med god oversikt kan læreren unngå at elevene klumper seg for mye.
- **Mobilforbud?** Vær bevisst når det gjelder elevenes mobiltelefoner. Skal elevene kunne fotografere postene og søke på nettet etter svar, eller er det best med mobilforbud? I et senere nummer av Norsknytt kommer vi tilbake med tips om orienteringsøvelser der elevene skal finne poster og registrere svar med mobilen.
- **Tilpasset opplæring.** Er det vanskelig for en elev å bevege seg, kan læreren lage firergrupper der én elev hele tiden holder den lite mobile eleven med selskap. Og en post kan ha en kopi!

- **Postens størrelse.** På de neste sidene av Norsknytt presenterer vi to sett med elleve poster. For at elevene skal kunne se postene på litt avstand, kan det være lurt å overføre hver enkelt post til et A4-ark.
- **Egne oppgaver.** Mange lærere velger å bruke stjerneorientering som repetisjon før større prøver, og da er det fornuftig om læreren selv lager og velger ut oppgaver. Med tanke på gjenbruk er det lurt å laminere postene, slik at man kan hente dem fram igjen og neste gang slippe unna en del av det praktiske arbeidet.

Neste spørsmål: Hvordan kan stjerneorientering bli en ekstra vellykket aktivitet i norskfaget?

Litterære tekster som utgangspunkt

Norskfaget er ikke et typisk kunnskapsfag, så hvordan skal man lage gode poster til stjerneorienteringen? I dette nummeret av Norsknytt foreslår vi å bruke stjerneorientering som etterarbeid til noveller, med flervalgsoppgaver som belønner innsats og leseforståelse. Hvis elevene ikke får ha med seg novellen når de løper

rundt til postene, kan også god hukommelse bli belønnet. Hvem husker mest?

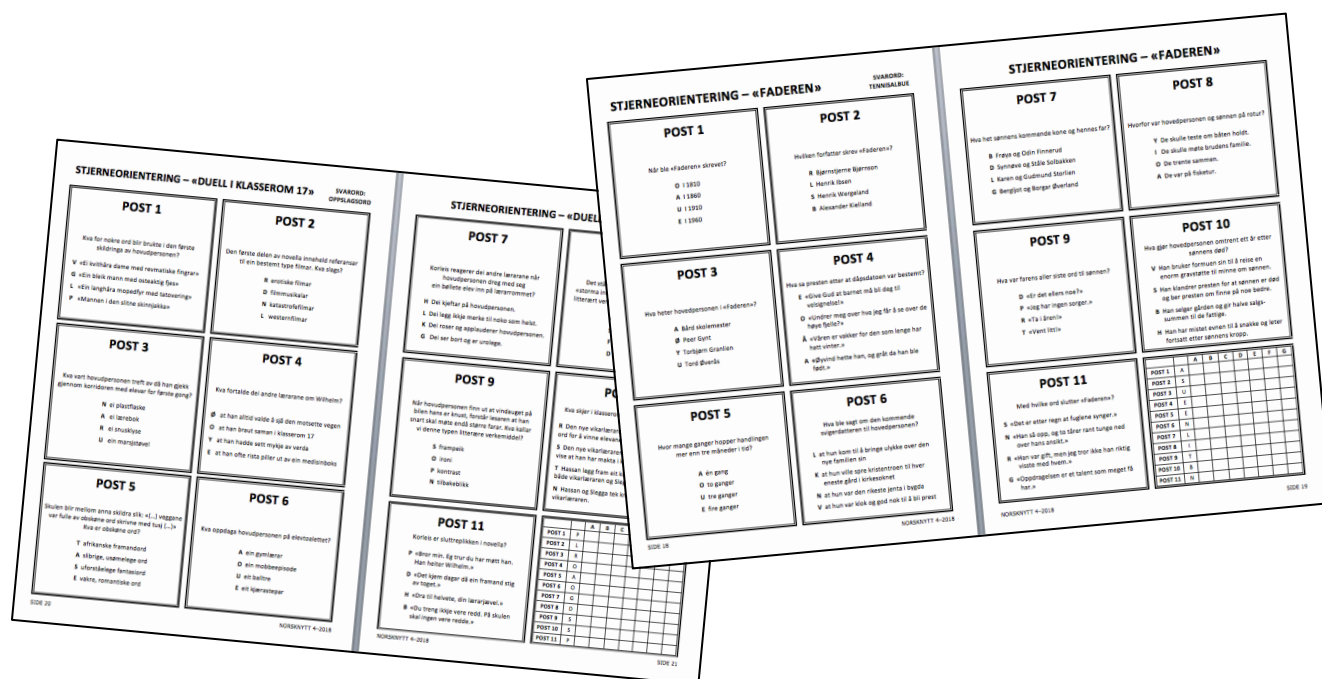
Læreren må vurdere hva som er klokkest. Kanskje er det riktig og viktig at elevene får enda en sjanse til å dykke ned i novellen? Kanskje kan novellen henges opp for seg selv slik at elevene får enda et sted de kan løpe til?

Elevenes egne oppgaver

Det ligger mye god læring å utvikle oppgaver. Hvis elevene selv får i oppdrag å lage poster til en stjerneorientering, må elevene gjerne oppmuntres til å lage flervalgsoppgaver. Slike oppgaver gjør det lettere å svare, og det er ikke alltid galt å tilføre elementer av gjetting og flaks i en konkurranse mellom elever.

Lager elevene riktig gode opplegg til stjerneorientering, er det verdt å vurdere om andre enn medelevene skal få prøve seg. Naboklasser og foreldregrupper kan også la seg engasjere av en slik aktivitet!

På de neste sidene bringer Norsknytt poster som passer til «Faderen» av Bjørnstjerne Bjørnson og «Duell i klasserom 17» av Mikael Niemi.

«Faderen» av Bjørnstjerne Bjørnson

Denne korte fortellingen er en av Bjørnstjerne Bjørnsons mest kjente. Den er både enkel nok og dyp nok til at den passer godt på ungdomstrinnet. Bjørnson skrev fortellingen i 1860, og han skal visstnok ha vært inspirert av hendelser i omgangskretsen.

Fortellingen finnes i en språklig modernisert versjon på Norsksidene, så et enkelt Google-søk med «norsksidene» og «Faderen» vil føre til rett sted.

«Duell i klasserom 17» av Mikael Niemi

Denne novella var ein del av førebuingmaterialet til eksamen i norsk våren 2017, så teksten er framleis tilgjengeleg frå nettsidene www.udir.no. Novella er her sett om til nynorsk – og erfaringane tilseier at ho bør fungere svært godt i klasserommet.

På svensk er tittelen «Duell i sal 17», så eit Google-søk kan føre deg til originalteksten. Postane som Norsknytt har laga, er skrivne på nynorsk.

POST 1

Når ble «Faderen» skrevet?

- O** I 1810
- A** I 1860
- U** I 1910
- E** I 1960

POST 2

Hvilken forfatter skrev «Faderen»?

- R** Bjørnstjerne Bjørnson
- L** Henrik Ibsen
- S** Henrik Wergeland
- B** Alexander Kielland

POST 3

Hva heter hovedpersonen i «Faderen»?

- A** Bård skolemester
- Ø** Peer Gynt
- Y** Torbjørn Granlien
- U** Tord Øverås

POST 4

Hva sa presten etter at dåpsdatoen var bestemt?

- E** «Give Gud at barnet må bli deg til velsignelse!»
- O** «Undrer meg over hva jeg får å se over de høye fjelle?»
- Å** «Våren er vakker for den som lenge har hatt vinter.»
- A** «Øyvind hette han, og gråt da han ble født.»

POST 5

Hvor mange ganger hopper handlingen mer enn tre måneder i tid?

- A** én gang
- O** to ganger
- U** tre ganger
- E** fire ganger

POST 6

Hva ble sagt om den kommende svigerdatteren til hovedpersonen?

- L** at hun kom til å bringe ulykke over den nye familien sin
- K** at hun ville spre kristentroen til hver eneste gård i kirkesoknet
- N** at hun var den rikeste jenta i bygda
- V** at hun var klok og god nok til å bli prest

STJERNEORIENTERING – «FADEREN»

POST 7

Hva het sønnens kommende kone og hennes far?

- B** Frøya og Odin Finnerud
- D** Synnøve og Ståle Solbakken
- L** Karen og Gudmund Storlien
- G** Bergljot og Borgar Øverland

POST 8

Hvorfor var hovedpersonen og sønnen på rotur?

- Y** De skulle teste om båten holdt.
- I** De skulle møte brudens familie.
- O** De trente sammen.
- A** De var på fisketur.

POST 9

Hva var farens aller siste ord til sønnen?

- D** «Er det ellers noe?»
- P** «Jeg har ingen sorger.»
- R** «Ta i åren!»
- T** «Vent litt!»

POST 10

Hva gjør hovedpersonen omtrent ett år etter sønnens død?

- V** Han bruker formuen sin til å reise en enorm gravstøtte til minne om sønnen.
- S** Han klandrer presten for at sønnen er død og ber presten om finne på noe bedre.
- B** Han selger gården og gir halve salgssummen til de fattige.
- H** Han har mistet evnen til å snakke og leter fortsatt etter sønnens kropp.

POST 11

Med hvilke ord slutter «Faderen»?

- S** «Det er etter regn at fuglene synger.»
- N** «Han så opp, og to tårer rant tunge ned over hans ansikt.»
- R** «Han var gift, men jeg tror ikke han riktig visste med hvem.»
- G** «Oppdragelsen er et talent som meget få har.»

		A	B	C	D	E	F	G
POST 1	A							
POST 2	S							
POST 3	U							
POST 4	E							
POST 5	E							
POST 6	N							
POST 7	L							
POST 8	I							
POST 9	T							
POST 10	B							
POST 11	N							

POST 1

Kva for nokre ord blir brukte i den første skildringa av hovudpersonen?

- V** «Ei kvithåra dame med revmatiske fingrar»
- G** «Ein bleik mann med osteaktig fjes»
- L** «Ein langhåra mopedfyr med tatovering»
- P** «Mannen i den slitne skinnjakka»

POST 2

Den første delen av novella inneheld referansar til ein bestemt type filmar. Kva slags?

- R** erotiske filmar
- D** filmmusikalar
- N** katastrofefilmar
- L** westernfilmar

POST 3

Kva vart hovudpersonen treft av då han gjekk gjennom korridoren med elevar for første gong?

- N** ei plastflaske
- A** ei lærebok
- R** ei snusklyse
- U** ein marsjstøvel

POST 4

Kva fortalde dei andre lærarane om Wilhelm?

- Ø** at han alltid valde å sjå den motsette vegen
- O** at han braut saman i klasserom 17
- Y** at han hadde sett mykje av verda
- E** at han ofte rista piller ut av ein medisinboks

POST 5

Skulen blir mellom anna skildra slik: «(...) veggane var fulle av obskøne ord skrivne med tusj (...)»

Kva er obskøne ord?

- T** afrikanske framandord
- A** slibrige, usømelege ord
- S** uforstålege fantasiord
- E** vakre, romantiske ord

POST 6

Kva oppdaga hovudpersonen på elevtoalettet?

- A** ein gymlærar
- O** ein mobbeepisode
- U** eit balltre
- E** eit kjærastepar

STJERNEORIENTERING – «DUELL I KLASSEROM 17»

POST 7

Korleis reagerer dei andre lærarane når hovudpersonen dreg med seg ein bøllete elev inn på lærarrommet?

- H** Dei kjeftar på hovudpersonen.
- L** Dei legg ikkje merke til noko som helst.
- K** Dei roser og applauderer hovudpersonen.
- G** Dei ser bort og er urolege.

POST 8

Det står skrive i novella at fleire gutar «storma inn som ein bøffelflokk». Kva for eit litterært verkemiddel bruker forfattaren her?

- V** besjeling
- S** metafor
- F** personifikasjon
- D** samanlikning

POST 9

Når hovudpersonen finn ut at vindauget på bilen hans er knust, forstår lesaren at han snart skal møte endå større farar. Kva kallar vi denne typen litterære verkemiddel?

- S** frampeik
- O** ironi
- P** kontrast
- N** tilbakeblikk

POST 10

Kva skjer i klasserom 17 i slutten av novella?

- R** Den nye vikarlæraren syng og brukar milde ord for å vinne elevane over på si side.
- S** Den nye vikarlæraren brukar fysisk vald for å vise at han har makta i klasserommet.
- T** Hassan legg fram eit kompromissforslag som både vikarlæraren og Slegga kan støtte fullt ut.
- N** Hassan og Slegga tek knekken på den nye vikarlæraren.

POST 11

Korleis er sluttreplikken i novella?

- P** «Bror min. Eg trur du har møtt han. Han heiter Wilhelm.»
- D** «Det kjem dagar då ein framand stig av toget.»
- H** «Dra til helvete, din lærarjævel.»
- B** «Du treng ikkje vere redd. På skulen skal ingen vere redde.»

		A	B	C	D	E	F	G
POST 1	P							
POST 2	L							
POST 3	R							
POST 4	O							
POST 5	A							
POST 6	O							
POST 7	G							
POST 8	D							
POST 9	S							
POST 10	S							
POST 11	P							

Eksamenstips:

Hugs på at det ikkje finst noko fasitsvar på kva som er temaet i ein tekst. Løft gjerne fram fleire moglege tema. Det viktigaste er at du argumenterer godt for forslaga dine, mellom anna ved å vise til konkrete opplysningar i teksten!

Tematiske motsetningspar

Nokre tema går igjen i bøkene vi les og lyttar til, på bileta og i filmane vi ser på. Lista nedanfor inneheld 28 tematiske motsetningspar som kan vere gode å trekkje fram når du skal diskutere kva ein tekst eller eit bilete eigentleg dreier seg om. Hugs på at tematiske motsetningspar oftare er enklare å snakke om enn tema som er formulerte i eitt enkelt ord!

Brot og kontinuitet	Lys og mørke
Draum og depresjon	Lyst og vilje
Fantasi og verkelegheit	Løgn og sanning
Fellesskap og utanforskap	Makt og motmakt
Folkeskikk og overtramp	Mennesket og naturen
Fornuft og følelsar	Oppbrot og ansvar
Fortid og framtid	Orden og opprør
Fridom og fangenskap	Psykisk helse og uhelse
Frykt og freistingar	Rettferd og skeivskap
Galskap og genialitet	Rikdom og fattigdom
Helt og antihelt	Sjølvpoppfatning og sjølvframstilling
Idyll og katastrofe	Skam og ære
Individ og samfunn	Tiltrekking og fråstøyting
Kjærleik og kjønnsroller	Tru og tvil

Liste over 250 eigenskapar ein litterær figur kan ha

Tenk deg at læraren ber deg om å beskrive ein person eller ein figur frå ei bok eller ein film. Kjem du på mange andre adjektiv enn «snill» og «slem»? Av og til kan det vere godt med litt hjelp. Lista nedanfor inneheld 250 adjektiv som kan beskrive dei viktigaste eigenskapane ein verkeleg eller oppdikta person kan ha.

Alvorleg	Frisk	Kresen	Real	Tilknappa
Ambisiøs	Fryktlaus	Krigslysten	Realistisk	Tillitsfull
Ambivalent	Følsam	Kunnskapsrik	Regelbunden	Tillitvekkjande
Ansvarleg	Genial	Kunnskapstørst	Reinsleg	Tilpassingsdyktig
Attraktiv	Glad	Lettpåverkeleg	Reservert	Tjukkhuda
Audmjuk	Glupsk	Lettsindig	Respektlaus	Tolerant
Balansert	Godhjarta	Lidenskapeleg	Resultatorientert	Tolmodig
Barbarisk	Godmodig	Likeglad	Rettferdig	Trist
Bevisst	Grenselaus	Lojal	Risikovillig	Trufast
Blaut	Grisk	Lunefull	Romantisk	Tynnhuda
Dedikert	Grundig	Lykkeleg	Rådvill	Tøff
Deprimert	Grå	Løysingsorientert	Samarbeidsvillig	Tåkete
Destruktiv	Grådig	Manipulerande	Sannferdig	Ubeherska
Diplomatisk	Hard	Manipulerbar	Sart	Uengasjert
Direkte	Harmonisk	Medgjærleg	Seig	Uforanderleg
Distré	Hatefull	Melankolsk	Sentimental	Uforsiktig
Djevelsk	Heltemodig	Mistenksam	Seriøs	Ukontrollert
Dristig	Hemningslaus	Misunneleg	Sjenert	Ukueleg
Dum	Hemnlysten	Moderat	Sjølvsikker	Umotivert
Dumdristig	Herskesjuk	Motebevisst	Sjølvstendig	Uprofesjonell
Dumsnill	Hissig	Motivert	Sjølvslettande	Upåverkeleg
Effektiv	Hovmodig	Munnrapp	Skamfull	Urokkeleg
Egoistisk	Humoristisk	Munter	Skamlaus	Uroleg
Eigenrådig	Høfleg	Muskelsterk	Skråsikker	Usentimental
Ekte	Håpefull	Målbevisst	Slem	Usikker
Emosjonell	Illojal	Naiv	Sløv	Usjølvisk
Empatisk	Ilter	Nasjonalistisk	Smart	Ustabil
Entusiastisk	Impulsiv	Negativ	Småfornærma	Ustyrleg
Erfaren	Initiativrik	Nervøs	Snill	Usympatisk
Ettertenksam	Inkonsekvent	Nostalgisk	Spontan	Uthaldande
Falsk	Innovervendt	Nysgjerrig	Spydig	Utovervendt
Fantasifull	Inspirerende	Nøktern	Sta	Uvennleg
Farleg	Intolerant	Nøyaktig	Stabil	Vag
Feig	Irrasjonell	Omtenksam	Standhaftig	Vaklevoren
Filosofisk	Irriterande	Open	Sterk	Varmblodig
Fintfølande	Irritert	Oppmerksam	Stille	Veik
Firkanta	Jovial	Oppriktig	Stolt	Velvillig
Fisefin	Kaldblodig	Optimistisk	Strategisk	Vemmeleg
Fjollete	Kameleonaktig	Original	Støttande	Vennleg
Fleksibel	Karakterlaus	Overfølsam	Sur	Verdig
Flink	Kjedeleg	Overlegen	Svak	Verdsfjern
Forbitra	Kjekk	Passiv	Sympatisk	Verkelegheitsfjern
Forelska	Kjærleg	Planmessig	Syrleg	Viljesterk
Fornuftig	Klippefast	Positiv	Systematisk	Vill
Forsiktig	Konsekvent	Primitiv	Takknemleg	Vis
Forstokka	Konsentrert	Problemorientert	Taktfull	Vitelysten
Forvirra	Konservativ	Profesjonell	Taktisk	Vrang
Framandfiendtleg	Konstruktiv	Påliteleg	Talentfull	Ærefull
Frekk	Kontrastfull	Rasjonell	Tapper	Ærleg
Fri	Kreativ	Rastlaus	Tilfreds	Årvaken

GRAMMATIKKSPELET (NYNORSK)

START 	Gjer om <i>ta over</i> og <i>skrive under</i> til fast samansette verb.	Nemn tre adjektiv som er bøyge i komparativ.	Bøy <i>døme</i> , <i>bror</i> og <i>kone</i> i ubunden og bunden form eintal.	Nemn tre fellesnamn som startar på bokstaven <i>h</i> .	Til kva ordklasse høyrer orda <i>ørsta</i> , <i>hårstrå</i> og <i>frykt</i> ?
Til kva ordklasse høyrer orda <i>tolv</i> , <i>desse</i> og <i>min</i> ? 	Kva er preteritumsformene til <i>å sjå</i> , <i>å stoppe</i> og <i>å kjøpe</i> ?	Kva heiter dei tre ubundne artiklane?	Bøy tre sterke verb.	Nemn tre verb som sluttar på vokalen <i>o</i> eller <i>u</i> i infinitiv.	Til kva ordklasse høyrer orda <i>kvakk</i> , <i>morn</i> , <i>nei</i> , <i>plopp</i> og <i>piskadausen</i> ?
Nemn tre diftongar som er eigne ord på nynorsk. 	Kva kallar ein eit ord som tyder det motsette av eit anna ord?	Nemn tre eigennamn med same forbokstav som fornamnet ditt.	Kva er presensformene til <i>kom</i> , <i>venta</i> , <i>køyre</i> og <i>sat</i> ?	Nemn tre nasjonalitetsadjektiv som startar på bokstaven <i>p</i> .	Til kva ordklasse høyrer orda <i>trøytt</i> , <i>klokare</i> og <i>usynleg</i> ?
Til kva ordklasse høyrer orda <i>ved</i> , <i>bortanfor</i> og <i>på</i> ? 	Bøy <i>eple</i> , <i>jente</i> og <i>amerikanar</i> i ubunden og bunden form fleirtal.	Bøy tre e-verb.	Nemn tre adjektiv som har ulike vokalar i positiv og komparativ.	Kva kallar ein eit ord som har lik eller nesten lik tyding som eit anna ord?	Til kva ordklasse høyrer orda <i>informere</i> og <i>respektere</i> ?
Til kva ordklasse høyrer orda <i>aldri</i> , <i>snart</i> og <i>framover</i> ? 	Nemn tre verb som berre har éi staving i infinitiv.	Kva heiter dei ti ordklassane?	Nemn tre spørjeord.	Kva er dei norske faguttrykka for <i>determinativ</i> og <i>kvantorer</i> ?	Lag tre spørjesetningar utan spørjeord.
Til kva ordklasse høyrer orda <i>fordi</i> , <i>dersom</i> og <i>då</i> ? 	Bøy tre a-verb.	Nemn eit nektingsadverb på fem bokstavar.	Korleis blir setninga «Du kan setje deg» om ein brukar høflegheitspronomen?	Når vi analyserer setningar, kva står forkortingane A og SUB for?	Til kva ordklasse høyrer orda <i>de</i> , <i>dykk</i> , <i>han</i> og <i>dokker</i> ?
Til kva ordklasse høyrer orda <i>og</i> , <i>eller</i> , <i>men</i> og <i>for</i> ? 	Lag tre adjektiv med suffikset <i>-leg</i> .	Kva blir <i>å reise</i> i preteritum futurum perfektum?	Nemn fem ordenstal.	Lag ei heilsetning som startar med ei leddsetning.	MÅL

Reglar

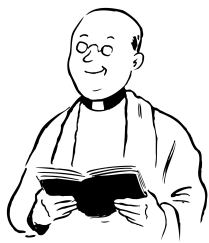
Kast terning for å sjå kvar spelebrikka skal stå dersom motspelarane godtek svaret. Dersom svaret ikkje blir godkjent, skal spelebrikka bli ståande der ho stod. Norsk lærarar kan fungere som overdommarar. Ver gjerne to spelarar på kvart lag. Lag nye reglar om det trengst, men helst før spelet startar!

GRAMMATIKKSPILLET (BOKMÅL)

START 	Lag setninger som viser riktig bruk av preteritumsformene <i>sank</i> og <i>senket</i> .	Til hvilken ordklasse hører ordene <i>gå</i> , <i>kaster</i> og <i>protesterte</i> ?	Nevn de norske ordene for maskulinum, femininum og nøytrum.	Lag én fortellende helsetning, én spørresetning og én bydesetning.	Til hvilken ordklasse hører ordene <i>stor</i> , <i>bedre</i> og <i>lengst</i> ?
Bøy <i>studium</i> , <i>jubileum</i> og <i>museum</i> i ubestemt form flertall. 	Hva heter de modale hjelpeverbene <i>skal</i> , <i>vil</i> , <i>kan</i> , <i>må</i> og <i>bør</i> i infinitiv?	Nevn et refleksivt, et resiprøkt og et ubestemt pronomen.	Lag en setning som dronningen kunne ha sagt, med pluralis majestatis.	Lag setninger som viser riktig bruk av preteritumsformene <i>lå</i> og <i>la</i> .	 Lag en setning der de tre ordene er henholdsvis subjekt, verbal og objekt.
 Bøy tre sterke verb	Til hvilken ordklasse hører ordene <i>aha</i> , <i>au</i> , <i>fysj</i> , <i>bravissimo</i> og <i>dikke-dikk</i> ?	Nevn tre verb som slutter på vokalen <i>i</i> eller <i>y</i> i infinitiv.	Til hvilken ordklasse hører ordene <i>at</i> , <i>da</i> , <i>når</i> , <i>hvis</i> og <i>som</i> ?	Bøy verbene <i>bryte</i> , <i>skyte</i> , <i>knyte</i> , <i>syte</i> og <i>yte</i> i preteritum.	Til hvilken ordklasse hører ordene <i>pc</i> , <i>verb</i> og <i>sex</i> ?
Nevn to substantiv med konkret betydning, og to med abstrakt. 	Lag tre substantivfraser med genitivs-s.	Lag setninger som viser riktig bruk av preteritumsformene <i>brant</i> og <i>brente</i> .	Til hvilken ordklasse hører ordene <i>jeg</i> , <i>du</i> og <i>dem</i> ?	Til hvilken ordklasse hører ordene <i>hennes</i> , <i>førtito</i> og <i>denne</i> ?	 Nevn et ord som er underbegrep til <i>kjøretøy</i> og overbegrep til <i>brannbil</i> .
 Lag tre preposisjonsfraser.	Gjør om denne setningen fra aktiv til passiv: <i>Du må lese boka</i> .	Adjektiv kan gradbøyes. Hva heter de tre gradene?	Nevn tre verb som slutter på vokalen <i>æ</i> , <i>ø</i> eller <i>å</i> i infinitiv.	Hva heter <i>radius</i> og <i>dinosaur</i> i bundet form flertall?	Til hvilken ordklasse hører ordene <i>aldri</i> , <i>kanskje</i> og <i>ikke</i> ?
Bøy <i>dollar</i> , <i>liter</i> , <i>ting</i> og <i>kjeks</i> i ubestemt form flertall. 	Nevn tre substantiv med det latinske prefikset <i>pro-</i> .	Lag imperativ (bydeform) av disse infinitivene: <i>å sykle</i> , <i>å åpne</i> og <i>å våkne</i> .	Bøy <i>hjørnetann</i> og <i>løvetann</i> i ubestemt og bestemt form flertall.	Bøy verbene <i>å sette</i> , <i>å gjette</i> og <i>å dette</i> a verbo.	 Nevn tre substantivfraser med foranstilt eiendomsord.
 Nevn tre nasjonalitetsadjektiv som starter på bokstaven <i>b</i> .	Til hvilken ordklasse hører ordene <i>under</i> , <i>over</i> og <i>gjennom</i> ?	Når vi analyserer setninger, hva står forkortelsene <i>S</i> , <i>V</i> og <i>O</i> for?	Lag en setning der verbet er bøydd i preteritum futurum.	Til hvilken ordklasse hører ordene <i>og</i> , <i>eller</i> , <i>men</i> og <i>for</i> ?	MÅL

Regler

Kast terning for å se hvor spillebrikken skal flyttes hvis motspillerne godtar svaret. Hvis svaret ikke blir godkjent, skal spillebrikken bli stående der den stod. Norsk lærere kan fungere som overdommere. Vær gjerne to spillere på hvert lag. Lag nye regler hvis nødvendig, men helst ikke mens spillet pågår!

Subjektsform eller objektsform 1?

Går du i surr i valget mellom «du» og «deg», «hun» og «henne», eller «de» og «dem»? Se på påstandene nedenfor og vurder om vi skal bruke subjektsformen eller objektsformen. Fyll deretter inn riktig svarbokstav i kontrollordboksene nederst på siden.

PERSONLIGE PRONOMEN		Subjekt	Objekt
Entall	1. person	jeg	meg
	2. person	du	deg
	3. person	han; hun	han/ham; henne
Flertall	1. person	vi	oss
	2. person	dere	dere
	3. person	de	dem

	Påstand	Hvilken form passer?
1	Nå er jeg/meg både kristen og prest.	☐ jeg (S) ☐ meg (O)
2	Kanskje de har kommet til huset ditt for å bli bedre kjent med du/deg ?	☐ du (T) ☐ deg (K)
3	– Noen av vi/oss er med i Natur og Ungdom, sier Elin, Elizabeth, Wiktoria, Jeanette, Ask og Siren til Agder Flekkefjords Tidende.	☐ vi (I) ☐ oss (A)
4	Hvordan ser framtiden ut for barna dere/dere har snakket med i filmen?	☐ subjektsformen dere (L) ☐ objektsformen dere (V)
5	Vi spurte barna, og svarene vi fikk fra de/dem var brutale og ærlige.	☐ de (K) ☐ dem (L)

6	Den stolte faren lagde et eget treningsopplegg for hun/henne .	☐ hun (P) ☐ henne (K)
7	Hun/Henne beskriver musikken som en sirkel og forteller at samenes joik har vært én av inspirasjonskildene.	☐ Hun (A) ☐ Henne (O)
8	I utgangspunktet er hun/henne skeptisk til å fortelle elevene for mye om reisen til Levanger.	☐ hun (N) ☐ henne (M)
9	Jeg har mye å takke kona mi for. Uten hun/henne hadde det gått skikkelig dårlig.	☐ hun (A) ☐ henne (E)
10	Vi savner hun/henne som person, som venn, som turkamerat.	☐ hun (R) ☐ henne (L)

11	Far fortalte at han hadde slåss med julenissene, men at han hadde klart å ta innersvingen på de/dem til slutt.	☐ de (K) ☐ dem (S)
12	Det var fyll og bråk på kveldstoget til Stavanger. Jæren lensmannskontor anmeldte seks personer og ga hver av de/dem 2000 kroner i bot.	☐ de (M) ☐ dem (V)
13	Jentene skulle skrike ut navnet på en fritt valgt diktator eller maktmisbruker. De/Dem skulle bare rope ut navnene etter hverandre.	☐ De (A) ☐ Dem (E)
14	EUs medlemsland er fullstendig utslitt av brexitkaoset. Nå krever de/dem et klart svar på hva en utsettelse egentlig skal være godt for.	☐ de (R) ☐ dem (T)
15	Den 75 år gamle kvinnen tar med seg barnebarna på små fjellturer, og der lærer hun de/dem å tre blåbær på strå og fiske med oter.	☐ de (E) ☐ dem (T)

Kontrollord A

1	2	3	4	5

Kontrollord B

6	7	8	9	10

Kontrollord C

11	12	13	14	15

Subjektsform eller objektsform 2?

Går du i surr i valget mellom «du» og «deg», «hun» og «henne», eller «de» og «dem»? Se på påstandene nedenfor og vurder om vi skal bruke subjektsformen eller objektsformen. Fyll deretter inn riktig svarbokstav i kontrollordboksene nederst på siden.

PERSONLIGE PRONOMEN		Subjekt	Objekt
Entall	1. person	jeg	meg
	2. person	du	deg
	3. person	han; hun	han/ham; henne
Flertall	1. person	vi	oss
	2. person	dere	dere
	3. person	de	dem

	Påstand	Hvilken form passer?
1	Idrettsskaden kom på et verst mulig tidspunkt for jeg/meg .	☐ jeg (M) ☐ meg (F)
2	Skal du/deg lykkes som fotballspiller i Liverpool, er det fornuftig å trene både sommer og vinter.	☐ du (A) ☐ deg (U)
3	Martin Ødegaard ble kjent internasjonalt da Real Madrid kjøpte han/ham som 17-åring i 2015.	☐ subjektsformen han (R) ☐ objektsformen ham (G)
4	Mer kunnskap trenger vi/oss .	☐ vi (E) ☐ oss (Ø)
5	Skaft dere/dere en utdanning istedenfor å gå i demonstrasjonstog for miljøvern og jordens fremtid!	☐ subjektsformen dere (T) ☐ objektsformen dere (R)

6	Kan du lære hun/henne å bruke den nye transformasjonsovergangen i PowerPoint?	☐ hun (S) ☐ henne (P)
7	Hun/Henne er ganske trygg på at idrettshallen vil stå klar til seriestarten i 2022.	☐ Hun (O) ☐ Henne (U)
8	Det som skremte hun/henne mest, var ikke at hun måtte dele badet med søsteren, men at hun kom til å bli nabo med den peneste gutten i klassen.	☐ hun (S) ☐ henne (L)
9	Da Erna Solberg var i Tromsø, reiste Espen til sentrum for å få et glimt av hun/henne .	☐ hun (E) ☐ henne (A)
10	Nå gjenstår det bare at den kvinnelige ordføreren innkaller til pressekonferanse for å si at hun/henne ikke vil si unnskyld til noen.	☐ hun (R) ☐ henne (K)

11	De/Dem kunne ikke mye engelsk og måtte bruke hendene for å gjøre seg forstått.	☐ De (L) ☐ Dem (B)
12	Noen bøker er enkle å forklare på en måte som virker spennende, slik at andre får lyst til å lese de/dem .	☐ de (Å) ☐ dem (E)
13	Akkurat nå har de/dem en veldig lydig hund, i alle fall om man sammenlikner med den forrige hunden deres.	☐ de (V) ☐ dem (K)
14	Elevene formulerte seg så overbevisende at ordføreren straks begynte å lure på om noen voksne hadde lagt ordene i munnen på de/dem ...	☐ de (I) ☐ dem (E)
15	Foran de/dem var ambulanser og politi, så det var tydelig at noe alvorlig hadde skjedd.	☐ de (R) ☐ dem (N)

Kontrollord A

1	2	3	4	5

Kontrollord B

6	7	8	9	10

Kontrollord C

11	12	13	14	15

Han, ho eller henne?

Dei offisielle skrivereglane for nynorsk seier at vi ikkje skal bruke ordet «den» som pronomen. I staden skal vi bruke «han» for å vise til hankjønnsord, og vi skal bruke «ho» (subjektsform) eller «henne» (objektsform) for å vise til hokjønnsord. Hugs å føre svakbokstaven på kvar linje vidare til kontrollordboksen!

PERSONLEGE PRONOMEN		Subjekt	Objekt
Eintal	1. person	eg	meg
	2. person	du	deg
	3. person	han; ho	han; ho/henne
Fleirtal	1. person	vi	oss
	2. person	de/dokker	dykk/dokker
	3. person	dei	dei

	Påstand	Hvilken form passer?
1	Fotballkampen var keisam, men _____ tok seg opp på slutten.	☐ han (R) ☐ ho (B)
2	Vi sat saman i fleire timar for å klemme ute ein god plan , men _____ viste seg å vere dårleg.	☐ han (A) ☐ ho (E)
3	Bonden skulle mjølke kyrne, men sklei og vart liggjande. Då kom stuten springande. _____ stanga bonden fleire stader på kroppen.	☐ Han (M) ☐ Ho (U)
4	Den tolv år gamle tispa var søkk borte, så eg vart veldig glad då eg fekk telefon om at naboane mine hadde funne _____.	☐ han (L) ☐ henne (S)
5	Mor eigde ein geitebukk som var så glad i folk at ho prøvde å få _____ inn i fjøset før kongeparet kom på besøk.	☐ han (E) ☐ ho (A)

6	Eg blei med sauene ute på beite, og eg vart imponert av søya som hadde valet mellom ein tistel og saftig, grønt gras. _____ valde tistelen.	☐ Han (B) ☐ Ho (T)
7	Heng julestjerna oppe enno? Ja, vi har ikkje teke _____ ned.	☐ han (E) ☐ henne (A)
8	Du bør passe deg for krokodillar, pytonslangar og sjiraffar. Pass deg for elgoksen også, for _____ kan vere farleg.	☐ han (K) ☐ ho (U)
9	Den beste travhesten i Halden, den seks år gamle hingsten Mjølner Zero, er seld til amishfolket i USA. _____ skal levere sæd til hoppene i Ohio.	☐ Han (S) ☐ Ho (E)
10	Ta godstolen din og set _____ inntil min!	☐ han (T) ☐ henne (I)

11	Ein ronkedor er ein sint, gammal hannelefant. _____ lever åleine.	☐ Han (H) ☐ Ho (D)
12	Våren 2017 vart det påvist skrantesjuka på ei simle i Nordfjella. Forskarane frykta at _____ kunne ha smitta reinbukkane som _____ gjekk saman med.	☐ han/han (I) ☐ ho/ho (A)
13	Kva er skilnaden på ein råne og ein galte? Ein god hugseregel kan vere at dei som er ute og «rånar», ikkje er kasterte. Ein råne er ein hanngris, og _____ kan få ungar saman med ei purke.	☐ han (G) ☐ ho (R)
14	Binna kom luskande ut av skogen med to bjørnugar. _____ såg ut til å ville krysse elva.	☐ Han (U) ☐ Ho (E)
15	Eg kjøpte ei bukse i går. Har du sett _____?	☐ han (R) ☐ henne (N)

Kontrollord A

1	2	3	4	5

Kontrollord B

6	7	8	9	10

Kontrollord C

11	12	13	14	15

Hans, hennes eller sin?

Eiendomsordene «hans», «hennes» og «sin» har ulike betydning. Bruk informasjonen i påstandene 1–18 når du svarer på de tilhørende spørsmålene. Fyll deretter inn riktig svarbokstav i kontrollordboksene.

	Påstand	Spørsmål	Svar
1	Katniss dekker Rues kropp med blomster og tvinner en krans rundt hodet hennes .	Hvem får en krans rundt hodet sitt?	☐ Katniss (H) ☐ Rue (B)
2	Borghild hadde med seg barnebarnet sitt på kino.	Hvem sitt barnebarn var med på kino?	☐ Borghilds (A) ☐ Ikke Borghilds (E)
3	Synnøve følte seg alene og forrådt og ville dra de andre ned på hennes nivå.	Hvem sitt lave nivå er det snakk om?	☐ Synnøves (N) ☐ Ikke Synnøves (D)
4	Liv-Grete lot mannen hennes/sin bruke den motoriserte gressklipperen.	Skal man bruke «hennes» eller «sin» hvis det er snakk om venninnens mann?	☐ «hennes» (E) ☐ «sin» (A)
5	Christian bygde opp en solskinnshistorie om seg selv og familielivet hans/sitt .	Skal man bruke «hans» eller «sitt» hvis det er snakk om Christians familieliv?	☐ «hans» (N) ☐ «sitt» (B)
6	Alfhild aktet ikke å la hennes mann dø og tok saken i egne hender.	Hvem sin mann står i fare for å dø?	☐ Alfhilds mann (O) ☐ Ikke Alfhilds mann (Y)
7	Vilde fikk lov av Ingrid til å legge fram forslaget sitt .	Hvem sitt forslag er det snakk om her?	☐ Vildes forslag (B) ☐ Ingrids forslag (R)
8	Per var gift med Petra, Pål med Paula. Per var forelsket i konen hans .	Hvem var Per forelsket i?	☐ Petra (U) ☐ Paula (O)
9	Med hennes/sin store skjønnhet og høye status representerer Therese det ultimate målet for ham.	Skal man bruke «hennes» eller «sin» for å vise til Thereses egenskaper?	☐ «hennes» (R) ☐ «sin» (M)
10	Gudenes misnøye kommer av at Odyssevs har blindet hans sønn Polyfemos.	Hvem er far til Polyfemos?	☐ Ikke Odyssevs (T) ☐ Odyssevs (B)
11	Doppler irriterte seg over alt fra hans/sine egne søvnproblemer til klimakrisen i verden.	Skal man bruke «hans» eller «sine» hvis det er snakk om søvnproblemene til Doppler?	☐ «hans» (E) ☐ «sine» (U)
12	På grunn av hennes kriminelle bakgrunn godtok Elisabeth frieriet.	Hvem hadde en kriminell bakgrunn?	☐ Elisabeth (N) ☐ Ikke Elisabeth (R)
13	Guttorm var ute på havet, mens Halvdan var hjemme med kona hans .	Hvor var Halvdan?	☐ Hos Guttorms kone (M) ☐ Hos Halvdans kone (R)
14	Nora kaller hennes barn for «dukkebarna».	Hvem blir kalt for «dukkebarna»?	☐ Noras barn (O) ☐ Ikke Noras barn (A)
15	Gregorius har ingen intensjon om å vende tilbake til det gamle livet hans .	Hvem sitt liv er det snakk om?	☐ Gregorius' liv (G) ☐ Ikke Gregorius' liv (N)
16	De unge er like glade i Bibelen som deres/sine foreldre.	Skal man bruke «deres» eller «sine» for å sammenlikne hva de unge er mest glade i?	☐ «deres» (D) ☐ «sine» (G)
17	Mikkel reiste utenlands med Eva, den beste i hans/sin klasse.	Mikkel og Eva gikk i 3B. Skal man bruke «hans» eller «sin»?	☐ «hans» (E) ☐ «sin» (O)
18	Professoren kjente førsteamanuensen fra sine forelesninger.	Hvem holdt forelesningene?	☐ Professoren (L) ☐ Førsteamanuensen (S)

Kontrollord A

1	2	3	4	5	6

Kontrollord B

7	8	9	10	11	12

Kontrollord C

13	14	15	16	17	18

Hans, hennar eller sin?

Eigedomsorda «hans», «hennar» og «sin» har ulike tydingar. Bruk informasjonen i påstandane 1–18 når du svarer på spørsmåla som høyrer til. Fyll etterpå inn rett svarbokstav i kontrollordboksane.

	Påstand	Spørsmål	Svar
1	På måleriet som Borghild fekk, hadde Ingeborg måla heimstaden hennar.	Kven sin bustad hadde Ingeborg måla?	☐ Borghilds (H) ☐ Ingeborgs (L)
2	Då Karsten Warholm kom tilbake til heimbygda, skrytte Geir av familien sin.	Kven sin familie fekk skryt?	☐ Geirs (U) ☐ Karstens (A)
3	Då Tom såg Alexander kome opp trappa, byrja Tom å tenkje på det vakre håret sitt.	Kven sitt hår tenkte Tom på?	☐ Håret til Knut (M) ☐ Håret til Tom (S)
4	Marianne sat rett ved sida av då Grete byrja å ramse opp dei gode sidene hennar.	Kven er det Grete fortel gode ord om?	☐ Om Marianne (M) ☐ Om seg sjølv (F)
5	Den russiske soldaten Nikita såg at den norske soldaten ladde geværet hans/sitt.	Skal ein bruke «hans» eller «sitt» dersom det er snakk om geværet til russaren?	☐ «hans» (O) ☐ «sitt» (A)
6	Skodespelaren let blikket vandre frå kjendiskona til den tilgrisa bilen hennar.	Kven eigde bilen som var tilgrisa?	☐ Kjendiskona (R) ☐ Skodespelaren (T)
7	Då Maria hoppa paradis og miniskjørtet rivna i saumen, såg Jonas opp og redda æra si.	Kven si æra vart redda?	☐ Jonas si (B) ☐ Maria si (L)
8	På gamleheimen i Årdal sat Eivind og snakka med slektningane hans via Skype.	Kven sine slektningar snakka Eivind med?	☐ Eivinds (A) ☐ Ikkje Eivinds (O)
9	Faren sende sonen på handletur og logga seg inn på nettbrettet hans/sitt.	Skal ein bruke «hans» eller «sitt» for å vise at det dreier seg om nettbrettet som sonen eig?	☐ «hans» (K) ☐ «sitt» (D)
10	Kong Harald snakka om hardtreninga si kvar gong han møtte Therese Johaug.	Kven si hardtrening er det kongen snakkar om?	☐ Johaug (L) ☐ Haralds (B)
11	Då Muhammed vart stoppa i fartskontroll, fortalde han politimannen at han var på veg for å hente sønene hans/sine.	Skal ein bruke «hans» eller «sine» dersom det er snakk om sønene til politimannen?	☐ «hans» (Å) ☐ «sine» (I)
12	Då Laura tenkte tilbake på gjennombrøtet hennar, vart ho fylt med glede.	Kven sitt gjennombrøt er det snakk om her?	☐ Luras (L) ☐ Ikkje Luras (T)
13	Sergej takka faren hans for den gode hjelpa då sykkeltenkerte.	Kven sin far takka Sergej?	☐ Sin eigen far (T) ☐ Ein annan sin far (B)
14	Den mistenkte fortalde advokaten hans kven som hadde stole kronjuvelane.	Kven sin advokat er det den mistenkte snakkar med her?	☐ Sin eigen (U) ☐ Ein annan sin (I)
15	Sara gav Dina ein ordentleg god klem på fødselsdagen hennar.	Kven hadde fødselsdag?	☐ Sara (R) ☐ Dina (L)
16	Amana gjorde alt for å få med geparden og dei tre ungane hennar/sine på same foto.	Skal ein bruke «hennar» eller «sine» for å vise at det er snakk om ungane til Amana?	☐ «hennar» (D) ☐ «sine» (V)
17	Olga stakk handa ned i ytterlomma til Åsta og drog fram matpakka hennar.	Kven eigde matpakke som låg i Åstas lomme?	☐ «Olga» (Ø) ☐ «Åsta» (E)
18	Morten ønskte at veslebroren skulle vere mest mogleg i klasserommet hans.	I kva for eit klasserom ønskte Morten at broren skulle vere?	☐ I Mortens (G) ☐ Ikkje i Mortens (R)

Kontrollord A

1	2	3	4	5	6

Kontrollord B

7	8	9	10	11	12

Kontrollord C

13	14	15	16	17	18

Dykkar eller deira?

Vi brukar eigedomsordet «dykkar» (2. person fleirtal) når vi snakkar til nokon. Eigedomsordet «deira» (3. person fleirtal) brukar vi når vi snakkar om nokon. Bruk informasjonen i påstandane 1–18 når du svarer på spørsmåla som høyrer til. Fyll etterpå inn rett svarbokstav i kontrollordboksane.

	Påstand	Spørsmål	Svar
1	Firda-journalisten vil spørje Oda og Mari: «Har utplasseringa i arbeidslivet påverka dykk og dei framtidige vala [...]?»	Kva for eit ord skal journalisten bruke om han skal spørje om vala til Oda og Mari?	☐ «dykkar» (B) ☐ «deira» (V)
2	Brudgommen sa til foreldra til bruden: «Eg lover å gjere dottera dykkar/deira gravid.»	Kva passa best her om brudgommen ønskte å bli populær?	☐ «dykkar» (A) ☐ «deira» (I)
3	Politiet fekk eit brev: «Dette er dårleg og i strid med mållova. På nettsidene dykkar finst det nesten ikkje nynorsk.»	Kven får kritikk her?	☐ Politiet (N) ☐ Ikkje politiet (K)
4	RBK-spelarane og VIF-spelarane sat saman og såg på Barcelona-spelarane: «Spissane dykkar er farlege», sa ein RBK-ar.	Kva for eit lag har farlege spissar, ifølgje RBK-spelaren?	☐ Barcelona (L) ☐ VIF/Vålerenga (K)
5	Trønderane og osloensarane sat ved eit bord, bergensarane ved eit anna. «Eg likar skarre-r-en deira», sa ein av trønderane.	Kven har skarre-r, ifølgje trønderen?	☐ Bergenserane (A) ☐ Osloensarane (E)

6	Politimannen stilte elevane i 9B eit ope spørsmål: «Korleis vil de beskrive klassemiljøet deira?»	Kven sitt klassemiljø er det politimannen spør om her?	☐ Miljøet til 9B (B) ☐ Ikkje miljøet til 9B (H)
7	«Kastrér kattane dykkar no!» oppfordrar Dyrebeskyttelsen rett før paringstida.	På kva dyr skal ein fjerne testiklane om ein følgjer rådet?	☐ Sine egne kattar (E) ☐ Andre sine kattar (A)
8	Russaren vitja først Sverige, så Noreg, og sa etterpå til ein nordmann: «Eg sette stor pris på gjestfridomen dykkar/deira.»	Kva for eit ord burde russaren ha valt for å snakke varmt om nordmennene?	☐ «dykkar» (I) ☐ «deira» (N)
9	Familien Dahle Nyhus består av forfatter Gro Dahle, illustratør Svein Nyhus og dottera dykkar/deira, Kaia Dahle Nyhus.	Kva for eit eigedomsord verkar det mest logisk å bruke her?	☐ «dykkar» (N) ☐ «deira» (T)
10	«Tallak, har det vore eit samtaleemne på Sørlandet at ungane dykkar pratar Oslo-mål?»	Kven sine ungar er det snakk om her?	☐ Tallaks ungar (E) ☐ Ikkje Tallaks ungar (A)

11	Hansen spurde Jensen: «Vil ulykka få følgjer for rutineane deira?»	Kven sine rutinar er det snakk om her?	☐ Jensens (D) ☐ Ikkje Jensens (E)
12	«Snøfrid, frå 2020 vil folk få ein SMS med varsel når passa deira held på å gå ut.»	Kven eig passa det er snakk om her?	☐ Snøfrids familie (Y) ☐ Ikkje Snøfrids familie (E)
13	«Kven er kundane dykkar?» Detektiven stilte spørsmålet til Barbro Blåkløkke.	Kven sine kundar er det detektiven spør om her?	☐ Barbro's kundar (N) ☐ Ikkje Barbro's kundar (K)
14	Palma fortel at dei fleste kundane [...] plukkar godteri med spade, men at det skjer at nokre brukar fingrane.	Kva passar best her, om ein journalist har prata med Palma om kundane hennar?	☐ «dykkar» (K) ☐ «deira» (G)
15	REMA1000 sel saft frå Lerum over heile landet. I tillegg har filialane i Sogn og Fjordane selt syltetøyet [...].	Ein journalist skriv om Lerum i begge setningane. Skal ho bruke «dykkar» eller «deira»?	☐ «dykkar» (E) ☐ «deira» (A)

Kontrollord A

1	2	3	4	5

Kontrollord B

6	7	8	9	10

Kontrollord C

11	12	13	14	15

NYNORSKORDLISTE FOR NORSKFAGET

Har du høyrte om klassiske nynorskfeil som elevane gjer i norskfaglege tekstar? Det er nemleg slik at nokre ord skaper meir hovudbry enn andre. På denne sida finn du dei aller viktigaste gjengangarane:

SUBSTANTIV

Eintal		Fleirtal	
Ubunden form	Bunden form	Ubunden form	Bunden form
eit eksempel	eksempelet	(fleire) eksempel	(alle) eksempla
eit verkemiddel	verkemiddelet	(fleire) verkemiddel	(alle) verkemidla
eit argument	argumentet	(fleire) argument	(alle) argumenta
ein bodskap	bodskapen	(fleire) bodskapar	(alle) bodskapane
ei segn	segna	(fleire) segner	(alle) segnene
eit tema	temaet	(fleire) tema	(alle) temaa

VERB

Infinitiv	Presens	Preteritum	Presens perfektum
å lese	les	las	har lese
å skrive	skriv	skreiv	har skrive
å synast	synest	syntest	har synst
å sjå	ser	såg	har sett
å fortelje	fortel	fortalde	har fortalt

OPPGÅVER

Nedanfor finn du setningar som inneheld vanlege skrivefeil i norskfaglege elevtekstar. Bruk gjerne tabellane ovanfor når du rettar opp feilskrivningane i dei utheva orda. Vurder kvifor stavekontrollen ikkje alltid slår ut:

1. Eleven leita etter **verkemidlar** i tekstvedlegget, men så berre **eksemplar** på stavefeil.
2. Guten hadde **skrevet** ned tre **argumenter** for å lese eventyr, folkeviser og **sagn**.
3. Eg-forteljaren **forteljar** om kva for nokre bøker han har **lest** dei siste vekene.
4. No **synast** eg at det får vere nok, så eg foreslår at vi snakkar om nokre andre **temaer**.
5. Læraren bad oss identifisere tema og **buskap** i **bilete**, men eg **leste** ikkje heile oppgåva.
6. I svaret mitt **referer** eg til andre kjelder enn Wikipedia, og på den måten **visar** eg litt kreativitet!

I deloppgåve 6–8 er tabellane til lita hjelp. Set om desse tre bokmålstekstane til nynorsk:

7. **Endelig** sier de fra om at **grensen** må gå et **sted**.
8. **Fortsatt** kommer disse menneskene til å **tro** på **mye mer** enn det **de vet**.
9. **Man** kan **ikke bare** klage på **hvem man** har **vært sammen** med, for **noen** av **minnene** er gode.

FASITSIDER

Stjerneorientering – Faderen – side 18–19

	RIKTIG SVARALTERNATIV
POST 1	A) I 1860
POST 2	R) Bjørnstjerne Bjørnson
POST 3	U) Tord Øverås
POST 4	E) «Give Gud at barnet må bli deg til velsignelse!»
POST 5	E) Fire ganger
POST 6	N) at hun var den rikeste jenta i bygda
POST 7	L) Karen og Gudmund Storlien
POST 8	I) De skulle møte brudens familie
POST 9	T) «Vent litt!»
POST 10	B) Han selger gården og gir halve salgssummen til de fattige.
POST 11	N) «Han så opp, og to tårer rant tunge ned over hans ansikt.»
SVARORD	TENNISALBUE

Stjerneorientering – Duell i sal 17 – side 20–21

	RETT SVARALTERNATIV
POST 1	P) «Mannen i den slitne skinnjakka»
POST 2	L) westernfilmar
POST 3	R) ei snusklyse
POST 4	O) at han braut saman i klasserom 17
POST 5	A) slibrige, usømelege ord
POST 6	O) ein mobbeepisode
POST 7	G) Dei ser bort og er urolege.
POST 8	D) samanlikning
POST 9	S) frampeik
POST 10	S) Den nye vikarlæraren brukar fysisk vald for å vise at han har makta i klasserommet.
POST 11	P) «Bror min. Eg trur du har møtt han. Han heiter Wilhelm.»
SVARORD	OPPSLAGSORD

Grammatikkspel (nynorsk) – side 24

Spelebrettet nedanfor inneheld ei blanding av riktige svar og stikkord:

START	overta underskrive	f.eks. betre, søtrre, flinkare		hest, hare, hol	substantiv
determinativ bestemmerord	såg, stoppa, kjøpte	ein, ei ,eit		å ro, å bu, å tru	interjeksjon
ei, au, øy	antonym		kjem, ventar, køyrer, sit	polsk, pakistansk portugisisk, peruansk	adjektiv
preposisjon		kjøpe, vise, informere	stor, lang, ung, tung	synonym	verb
adverb	å gå, å tru, å sy	determinativ, subjunksjon +++	kva, kven, kvifor, kvifor	bestemmarord og mengdeord	«Går det an?»
subjunksjonar	hoppe, stoppe, vente	Ikkje, aldri, neppe, knapt	«De kan setje Dykk»; «Dokker kan setje Dokker»	adverbial subjunksjonal	pronomen
konjunksjonar	lykkeleg ...	skulle ha reist	tredje, fjerde...	Når eg er i teten, vinn eg.	MÅL

Grammatikkspill (bokmål) – side 25

Spillebrettet nedenfor inneholder en blanding av riktige svar og stikkord:

START	«Skipet sank. Vi senket det.»	verb	hankjønn, hunkjønn, intetkjønn	«Jeg går.» «Går du?» «Gå!»	adjektiv
studier, jubileer, museer	skulle, ville, kunne, måtte, burde	seg hverandre man	«Vi har vondt i kneet.»	«Eva lå i senga. Jeg la Eva der.»	«Jeg kastet ballen.»
	interjeksjon	å si, å sy, å bli	subjunksjoner	brøt, skjøt, knytte, sytte, ytte	substantiv
stol og bord; frykt og lykke	mors vafler; husets regler	«Huset brant.» «Jeg brente boka.»	pronomen	determinativ bestemmerord	bil
under huset, på taket, i boks	«Boka må leses.» «Boka må bli lest.»	positiv, komparativ superlativ	å trø å dø å gå	radiene dinosaurer	adverb
dollar, liter, ting, kjeks	protest, prosent, program	sykl(e) åpn(e) våkn(e)	hjørnetenner løvetanner	satte dettet	min tro, mitt håp, min kjærlighet
belgisk, brasiliansk, bulgarsk	preposisjoner	subjekt, verbal, objekt	skulle gå	konjunksjoner	MÅL

**Subjektsform eller objektsform 1
– side 26**

Løsningsord:

SKALL
KANEL
SVART

**Subjektsform eller objektsform 2
– side 27**

Løsningsord:

FAGER
POLAR
LEVEN

Han eller henne? – side 28

Løysingsord:

RAMSE
TAKST
HAGEN

Hans, hennes eller sin? – side 29

Løsningsord:

BADEBY
BOMTUR
MANGEL

Norske idiomer 2 – side 30

Løysingsord:

HUSMOR
BOKBÅT
BILVEG

Dykkar eller deira? – side 31

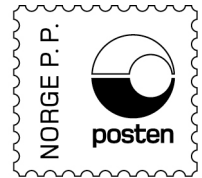
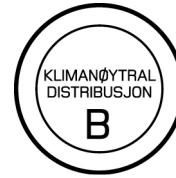
Løysingsord:

BANKA
HEITE
SENGA

Nynorskordliste for norskfaget – side 32

1. Eleven leita etter **verkemiddel** i tekstvedlegget, men **såg** berre **eksempel** på stavefeil.
2. Guten hadde **skrive** ned tre **argument** for å lese eventyr, folkeviser og **segn**.
3. Eg-forteljaren **fortel** om kva for nokre bøker han har **lese** dei siste vekene.
4. No **synest** eg at det får vere nok, så eg foreslår at vi snakkar om nokre andre **tema**.
5. Læraren bad oss identifisere tema og **bodskap** i **biletet**, men eg **las** ikkje heile oppgåva.
6. I svaret mitt **refererer** eg til andre kjelder enn Wikipedia, og på den måten **viser** eg litt kreativitet!
7. **Endeleg** seier dei frå om at **grensa** må gå ein stad.
8. **Framleis** kjem desse **menneska** til å **tru** på **mykje meir** enn det **dei veit**.
9. **Ein** kan **ikkje berre** klage på **kven ein** har **vore saman** med, for **nokre** av **minna** er gode.

B-økonomi

NORSKnytt

Norsknytt nummer 4-2018

Returadresse:
Norsknytt
Postboks 303
7601 LEVANGER

Hugo Ball (1886–1927)

KARAWANE

jolifanto bambla o falli bambla
grossiga m'pfa habla horem
égiga goramen
higo bloiko russula huju
hoffaka hoffala
anlogo bung
blago bung
blago bung
bosso fataka
ü üü ü
schampa wulla wussa ólobo
hej tatta görem
eschige zunbada
wulubu ssubudu uluwu ssubudu
tumba ba- umf
kusagauma
ba - umf